МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕЛЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародного обліку і аудиту

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Спеціалізація	Міжнародна економіка

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОРПОРАЦІЙ

здобувача Псаревського Володимира Віталійовича

Науковий керівник: д.е.н., професор Галенко Сергій Миколайович

Робота допущена до захисту
Перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувачка кафедри: д.е.н., професор Галенко О.М.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОРПОРАЦІЇ 4
1.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства 4
1.2. Поняття та складові власного капіталу підприємства 13
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку власного капіталу підприємства 18
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 25
2.1. Документальне відображення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства 25
2.2. Аналітичний та синтетичний облік та оподаткування власного капіталу 32
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 43
3.1. Проблемні аспекти обліку та оподаткування власного капіталу підприємства 43
3.2. Напрямки вдосконалення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства 47
ВИСНОВКИ 53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 57

ВСТУП

Актуальність теми. Власний капітал є одним із найважливіших і найважливіших елементів підприємства, є основою та запорукою різних форм власності, організаційно-правових форм підприємства. Будь-яка організація чи підприємство, що займається виробничою чи іншою комерційною діяльністю, для здійснення господарської діяльності повинна мати певний капітал. Це основа для створення та розвитку бізнесу. Ефективне використання власного капіталу, з одного боку, полягає в отриманні максимально можливого прибутку, тобто максимізації рентабельності власного капіталу, а з іншого – не втратити фінансову стійкість і зберегти платоспроможність.

У процесі функціонування власний капітал забезпечує інтереси держави, власників і працівників. Бухгалтерський облік власного капіталу є інформаційною основою, яка відображає характеристику коштів, наданих підприємством для діяльності підприємства, кредитоспроможність, фінансову стійкість і платоспроможність підприємства. Тому розумна організація обліку власного капіталу є ключем до отримання надійної та необхідної інформації про власний капітал.

Розумна організація обліку власного капіталу має на меті забезпечити конкретну ситуацію формування власного капіталу відповідно до організаційно-правової форми підприємства, своєчасно виконувати завдання, пов’язані з його плануванням, контролем, управлінням, а також надати повну достовірну інформацію про власний капітал за мінімальних затрат засобів і праці.

Проблеми бухгалтерського обліку формування та зміни власного капіталу досліджуються в працях багатьох провідних вчених-економістів, таких як, зокрема, М.Д. Алексеєнко, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г.

Кірейцев, М.М. Мосійчук, О.І. Пилипенко, І.Р. Поліщук, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, В.В. Сопко.

Метою роботи є дослідження обліку та оподаткування формування власного капіталу підприємства та розробка напрямків покращення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства.

Сформована мета визначає перелік завдань дослідження:

- надати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- визначити поняття та складові власного капіталу підприємства;
- сформувати нормативно-правове регулювання обліку власного капіталу підприємства;
- надати документальне відображення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства;
- здійснити аналітичний та синтетичний облік та оподаткування власного капіталу;
- визначити проблемні аспекти обліку та оподаткування власного капіталу підприємства;
- розробити напрямки вдосконалення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства.

Об’єктом дослідження є процес обліку оподаткування власного капіталу підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти обліку та оподаткування власного капіталу підприємства.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОРПОРАЦІЇ

1.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

МХП - провідна міжнародна харчова та агротехнологічна компанія. Група зосереджена на розробці та постачанні високоякісних екологічно чистих білків, харчових продуктів та кулінарних рішень, які є безпечними та відповідальними.

Назва:	•«ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «МХП»
ЄДРПОУ:	• 25412361
Скорочена назва:	•ПРАТ "МХП"
Організаційно-правова форма:	•ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Дані про початок діяльності:	•27.03.2006
Основний напрямок діяльності:	•46.32 Оптова торгівля м’ясом і м’ясними продуктами
Додаткові(ий) напрямки(ок) діяльності:	•01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур •01.46 Розведення свиней •01.47 Розведення свійської птиці •10.12 Виробництво м’яса свійської птиці
Офіційна адреса:	•Україна, 08800, Київська обл., Миронівський р-н, місто Миронівка, ВУЛИЦЯ ЕЛЕВАТОРНА, будинок 1
Контактні дані:	•+38(044)-207-00-00; +38(044)-207-00-33; +38(044)-207-00-02; office@mhp.com.ua

Рис. 1.1. Загальна характеристика ПрАТ "МХП"[24]

ПрАТ «МХП» має лінійно-функціональну організаційну структуру управління (рис. 1.2). Ця організаційна структура характеризується своєю складністю, однак, оцінюючи масштаби діяльності МХП, можна зробити висновок, що вона є найбільш прийнятною для підприємства. У МХП є чітка ієрархія, система прав і обов'язків, розподіл трудових функцій між працівниками. Але, незважаючи на таку жорсткість, система досить гнучка в контексті розвитку та самовираження кожного співробітника. Це відбувається за рахунок підтримки норм і цінностей, вироблених під час обговорення та вирішення питань, які формуються в процесі діяльності підприємства.

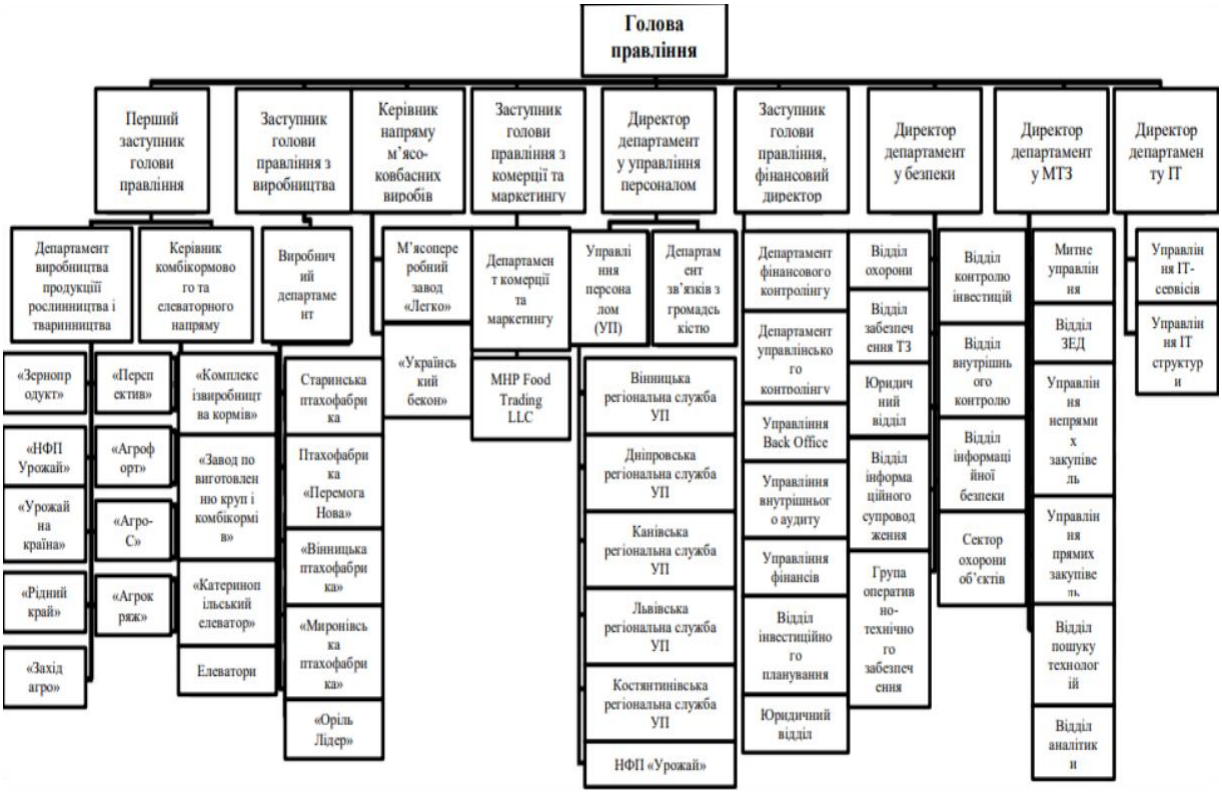

Рис. 1.2. Організаційна структура ПрАТ «МХП» [24]

Місія компанії: бути одним із світових лідерів сільськогосподарського ринку в галузі птахівництва, досягаючи сталого фінансового, економічного та операційного зростання шляхом постійного підвищення ефективності бізнесу.

Група є найбільшим виробником м'яса птиці, кулінарних та м'ясних виробів, а також круп та олії в Україні. Крім того, компанія є одним з лідерів з виробництва м'яса птиці та переробки м'яса на Балканах завдяки своєму підприємству Perutnina Ptuj.

З 2019 року МХП трансформується у кулінарну компанію. Його бачення полягає у тому, щоб стати провідним світовим виробником екологічно чистих продуктів харчування. ПрАТ «МХП» має низку брендів, які відображено на рис. 1.3.

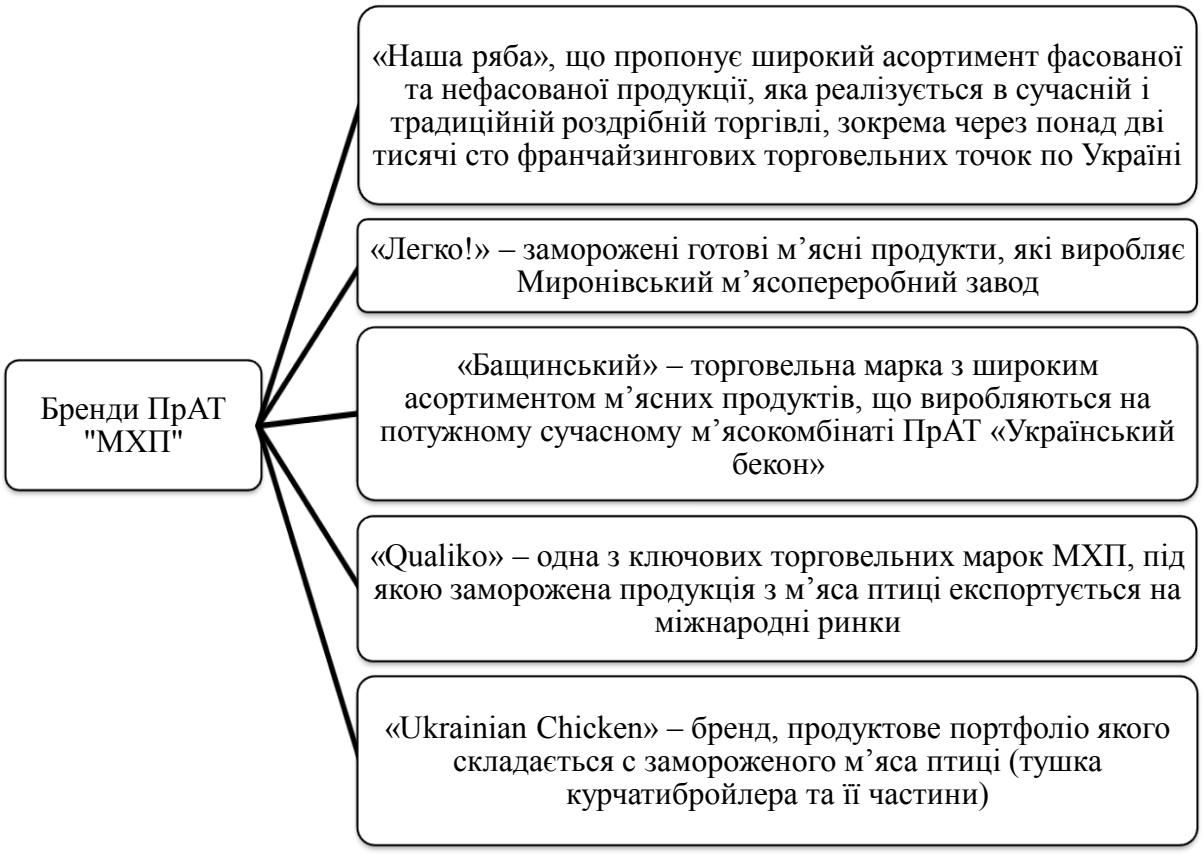

Рис. 1.3. Бренди ПрАТ «МХП» [24]

Після вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року ПрАТ «МХП» найближча мета і стратегія змінилися в міру того, як компанія адаптувалася до ситуації, що швидко змінюється. Безпосереднім пріоритетом є забезпечення безпеки робочої сили та народу України, а також робота щодо забезпечення продовольчої безпеки.

Розглянемо фінансові показники діяльності ПрАТ «МХП» на ринку України.

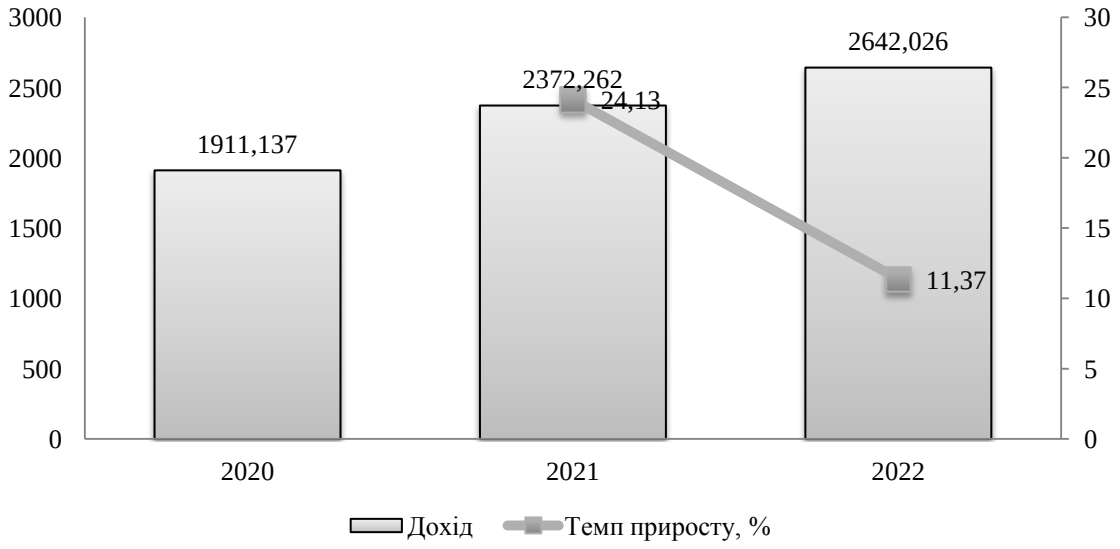

Рис. 1.4. Динаміка доходів ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Протягом досліджуваного періоду доходи підприємства мали тенденцію до збільшення із рівня в 1911,137 млн. дол. в 2019 році до рівня в 2642,026 млн. дол. в 2022 році.

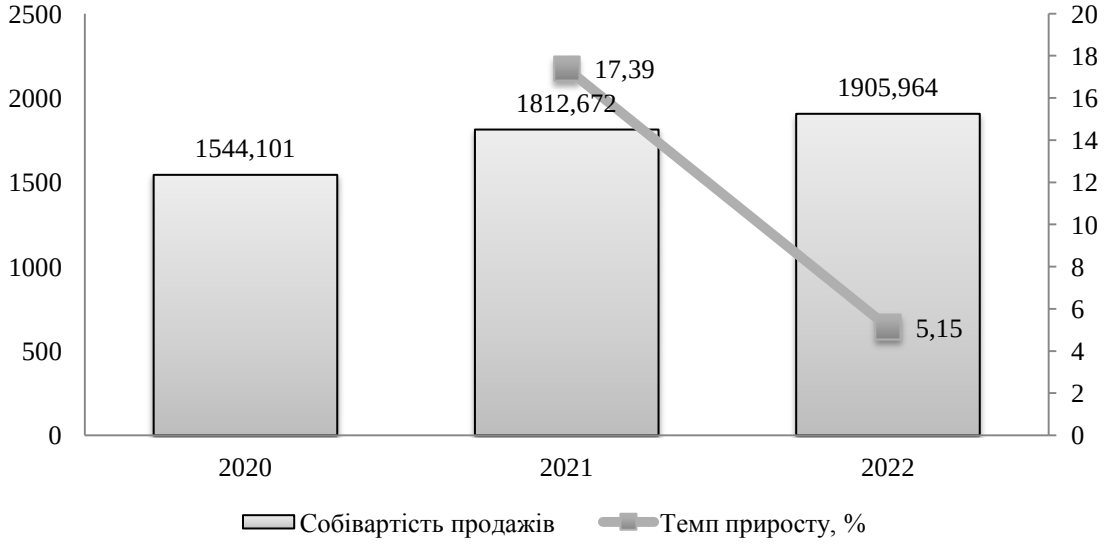

Рис. 1.5. Динаміка собівартості продажів ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Собівартість продажу у результаті збільшення обсягів діяльності мала тенденцію до зростання із рівня в 1544,101 млн. дол. до рівня в 1905,964 млн. дол. в 2022 році.

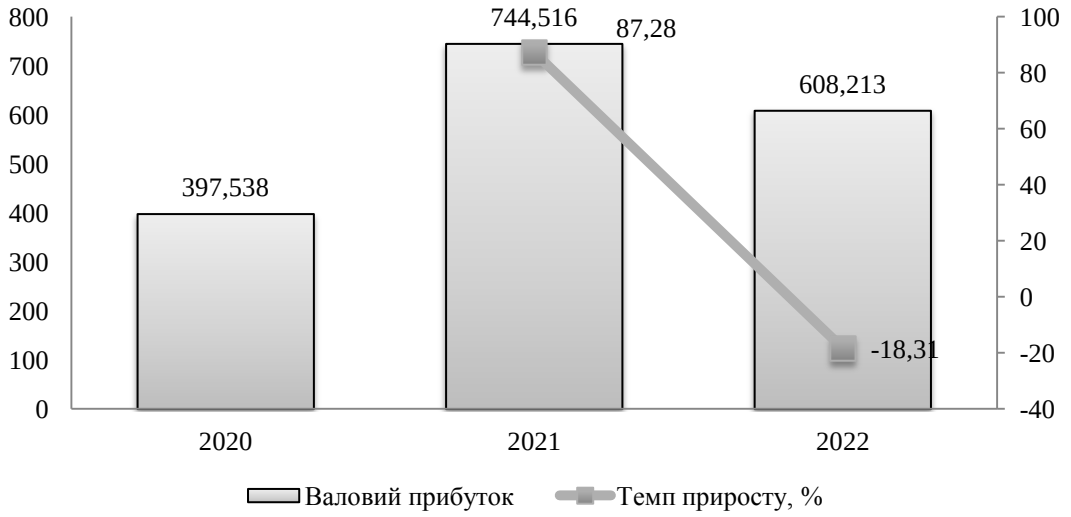

Рис. 1.6. Динаміка валового прибутку ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Проте, валовий прибуток незважаючи на зростання в 2021 році на 87,3% до рівня в 744,516 млн. дол. в 2022 році скоротився до рівня в 608,213 млн. дол., або на 18,3%.

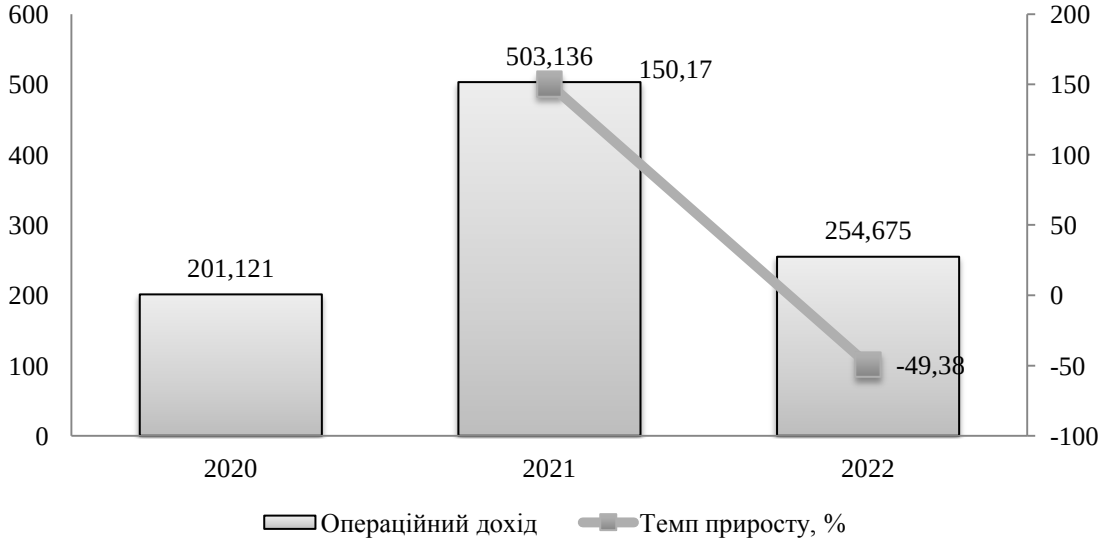

Рис. 1.7. Динаміка операційного доходу ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Операційний дохід упродовж 2020-2022 рр. мав аналогічну тенденцію, в результаті якої в 2020 році він зріс на 150% до рівня в 503,136 млн. дол. та скоротився на -49,4% за результатом 2022 року до рівня в 254,675 млн. дол.

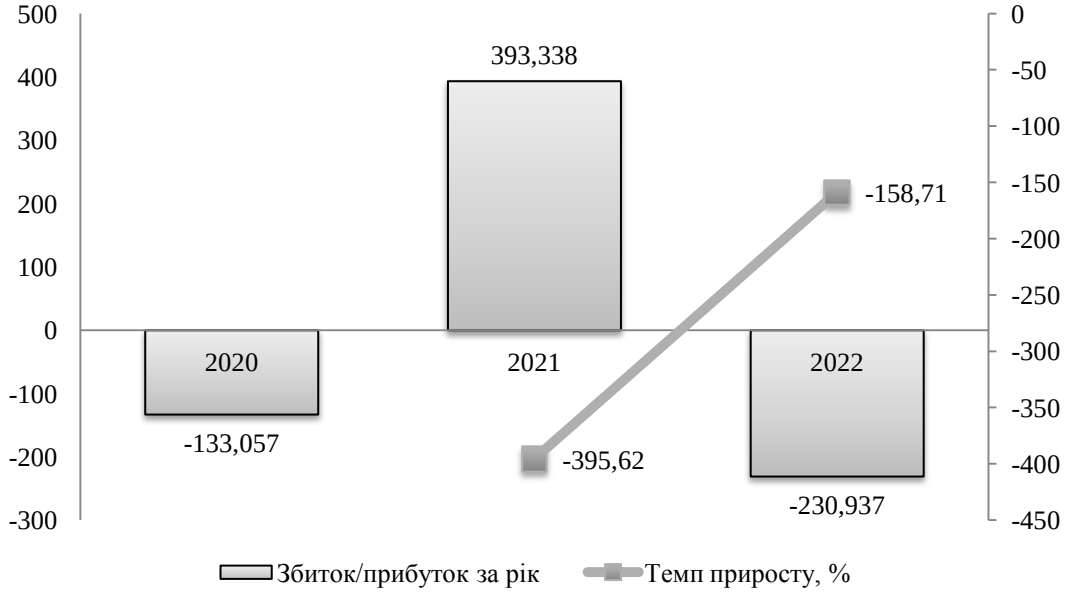

Рис. 1.8. Динаміка чистого прибутку/збитку ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Упродовж 2020 та 2022 років підприємство зафіксувало збиток в результаті діяльності, що становив -133,06 млн. дол. в 2020 році та -230,937 млн. дол. в 2022 році.

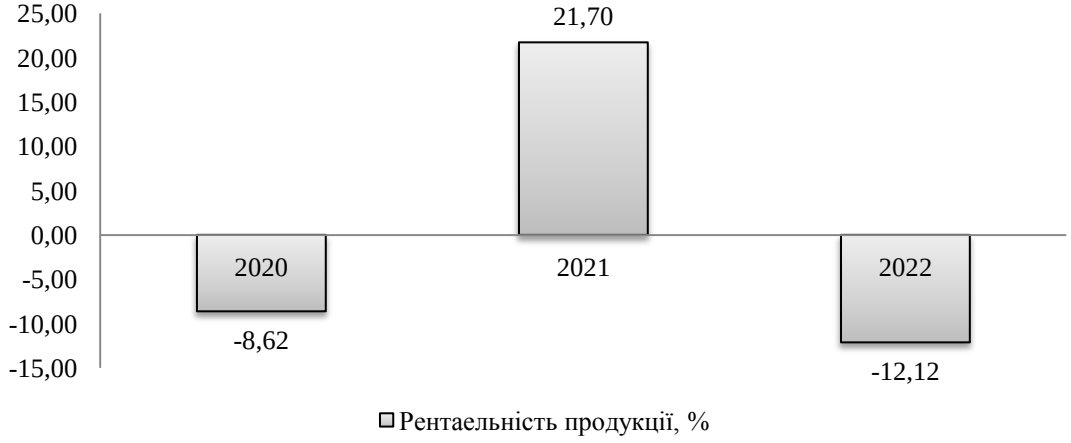

Рис. 1.9. Динаміка рентабельності продукції ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., %[24]

Отримання компанією збитку протягом 2020-2022 рр. призвело до отримання негативного рівня рентабельності продажів та рентабельності продукції. Так, рентабельність продукції скоротилася із рівня в -8,62% до -12,12%, а рентабельність продажу із рівня в -6,96% в 2020 році до -8,74% за результатом 2022 року.

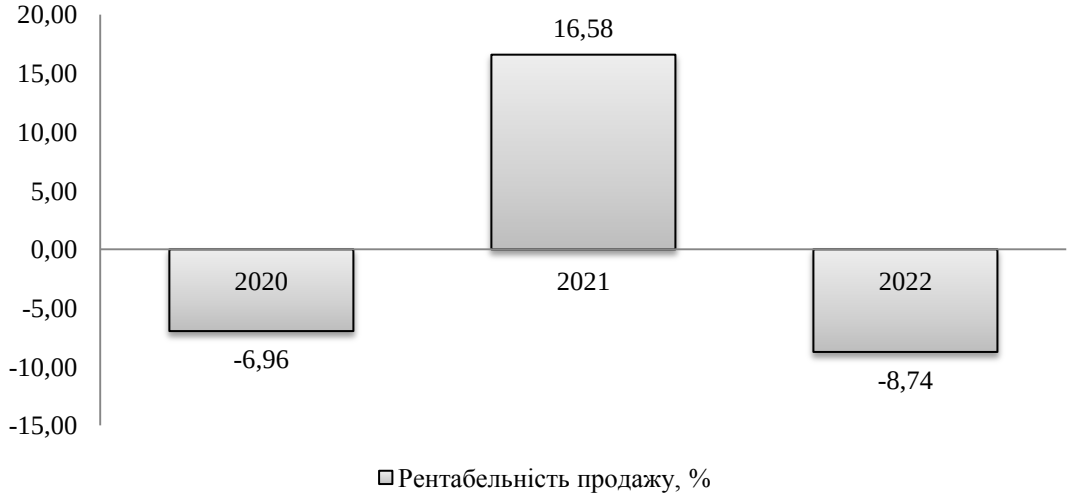

Рис. 1.10. Динаміка рентабельності продажу ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., %[24]

Власний капітал підприємства протягом досліджуваного періоду збільшився на 15,27% із рівня в 1254,203 млн. дол. до рівня в 1445,697 млн. дол. в 2022 році.

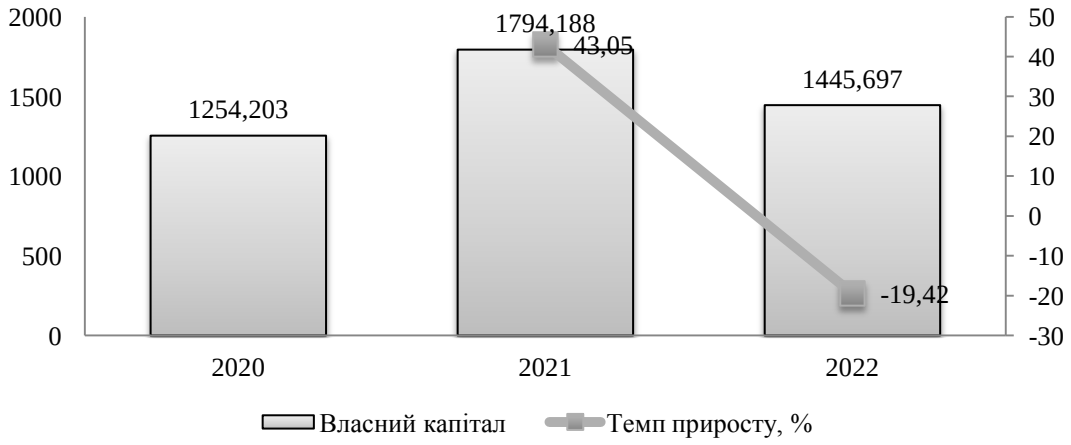

Рис. 1.11. Динаміка власного капіталу ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр., млн. дол. [24]

Таблиця 1.1

Динаміка складових власного капіталу ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр. [24]

Показники	Роки, млн. дол.			Темп приросту, %		
Капітал	2022	2021	2020	2022/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020
Статутний капітал	284,505	284,505	284,505	0,00	0,00	0,00
Казначейські акції	-44,593	-44,593	-44,593	0,00	0,00	0,00
Додатковий капітал	174,022	174,022	174,022	0,00	0,00	0,00
Фонд переоцінки	792,221	811,684	648,982	22,07	-2,40	-20,04
Нерозподілений прибуток	1558,826	1557,284	1195,143	30,43	0,10	-23,25
Резерв	1337,61	1018,514	1020,229	31,11	31,33	0,17
Капітал, що припадає на акціонерів	**1427,371**	**1764,388**	1237,83	15,31	-19,10	-29,84
неконтрольовані інтереси	18,326	29,8	16,373	11,93	-38,50	-45,06
Власний капітал	**1445,697**	**1794,188**	1254,203	15,27	-19,42	-30,10

Щодо складових власного капіталу найбільший приріст мали такі складові, як нерозподілений прибуток (+30,4%) та резерв (+31,1%).

Таблиця 1.2

Динаміка структури складових власного капіталу ПрАТ «МХП» в 2020-2022 рр. [24]

Показники	Роки, %			Зміна за 3 роки
Капітал	2022	2021	2020	
Статутний капітал	19,68	15,86	22,68	-3,00
Казначейські акції	-3,08	-2,49	-3,56	0,47
Додатковий капітал	12,04	9,70	13,88	-1,84
Фонд переоцінки	54,80	45,24	51,74	3,05
Нерозподілений прибуток	107,83	86,80	95,29	12,53
Резерви	92,52	56,77	81,34	11,18
Капітал, що припадає на акціонерів	98,73	98,34	98,69	0,04
неконтрольовані інтереси	1,27	1,66	1,31	-0,04
Власний капітал	100,00	100,00	100,00	0,00

В структурі складових власного капіталу протягом досліджуваного періоду зросли такі складові, як нерозподілений прибуток (+12,53%) та резерви (+11,18%).

Отже, МХП - провідна міжнародна харчова та агротехнологічна компанія. Група зосереджена на розробці та постачанні високоякісних екологічно чистих білків, харчових продуктів та кулінарних рішень, які є безпечними та відповідальними. Група є найбільшим виробником м'яса птиці, кулінарних та м'ясних виробів, а також круп та олії в Україні. Крім того, компанія є одним з лідерів з виробництва м'яса птиці та переробки м'яса на Балканах завдяки своєму підприємству Perutnina Ptuj. Протягом досліджуваного періоду доходи підприємства мали тенденцію до збільшення із рівня в 1911,137 млн. дол. в 2019 році до рівня в 2642,026 млн. дол. в 2022 році. Проте, валовий прибуток незважаючи на зростання в 2021 році на 87,3% до рівня в 744,516 млн. дол. в 2022 році скоротився до рівня в 608,213 млн. дол., або на 18,3%. Упродовж 2020 та 2022 років підприємство зафіксувало збиток в результаті діяльності, що становив -133,06 млн. дол. в 2020 році та -230,937 млн. дол. в 2022 році. Отримання компанією збитку протягом 2020-2022 рр. призвело до отримання негативного рівня рентабельності продажів та рентабельності продукції. Так, рентабельність продукції скоротилася із рівня в -8,62% до -12,12%, а рентабельність продажу із рівня в -6,96% в 2020 році до -8,74% за результатом 2022 року. Власний капітал підприємства протягом досліджуваного періоду збільшився на 15,27% із рівня в 1254,203 млн. дол. до рівня в 1445,697 млн. дол. в 2022 році. Щодо складових власного капіталу найбільший приріст мали такі складові, як нерозподілений прибуток (+30,4%) та резерв (+31,1%). В структурі складових власного капіталу протягом досліджуваного періоду зросли такі складові, як нерозподілений прибуток (+12,53%) та резерви (+11,18%).

1.2. Поняття та складові власного капіталу підприємства

Власний капітал відіграє важливу роль у створенні та розвитку бізнесу, і він є економічною основою, яка гарантує економічну діяльність бізнесу. Власний капітал – це показник, що визначає фінансовий стан підприємства, що відображає ступінь фінансової незалежності та кредитоспроможності підприємства.

Автор	•Визначення
Л.В. Безкоровайна	•Власний капітал - це власні джерела підприємства, внесені його засновниками, або суми реінвестованого чистого прибутку, які використовуються для формування активів підприємства у грошовій або матеріальній формі.
Ф.Ф. Бутинець	•Власний капітал - це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів.
С.Ф. Голов	•Власний капітал формується акціями, тобто коштами інвесторів (власників) в обмін на реалізовані їм акції.
Т.А. Городня	•Власний капітал - нагромадження шляхом збереження запасу економічних благ у формі грошових коштів та реальних капітальних товарів, що залучається його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і чинник виробництва з метою отримання доходу.
А.А. Горбатенко	•Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи підприємства.
Я.П. Іщенко	•Власний капітал - необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Л.І. Катан	•Власний капітал - це певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб’єктами господарювання щодо його формування та використання.
В.Ф. Максимова	•Власний капітал - це власні джерела фінансування підприємства, що вкладені його засновниками без визначеного строку їх повернення, накопичені суми реінвестованого прибутку протягом строку функціонування підприємства та інші власні джерела.
О.А. Нужна	•Власний капітал - це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів.

Рис. 1.12. Підходи до визначення «власного капіталу підприємства» [21-35]

Систематизація різних точок зору дослідників дає можливість уточнити поняття «власний капітал»: власний капітал – це сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб’єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств визначає власний капітал як залишкову частку в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань. [7].

На законодавчому рівні поняття «власний капітал» регламентується НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», де зазначається, що власний капітал – це частина в активах підприємствах, що залишається після вирахування його зобов’язань [13]. Для цілей бухгалтерського обліку доцільно притримуватись визначення передбаченого НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [13].

Українські стандарти передбачають обчислення власного капіталу шляхом зменшення вартості активів на суму зобов’язань підприємства на звітну дату. Загалом така послідовність відповідає МСФЗ, оскільки згідно з п. 4.4 Концептуальної основи капітал визначається як частка в активах підприємства, яка залишається після того, як будуть погашені всі його зобов’язання. Проте, на відміну від НП(С)БО, міжнародні стандарти трактують власний капітал як чистий капітал або чисті активи суб’єкта господарювання, адже вони є базовим джерелом фінансування.

Власний капітал є найважливішим об’єктом бухгалтерського обліку, оскільки його правильна організація забезпечує ефективне управління капіталом підприємства з метою отримання максимального прибутку.

Власний капітал є одним із найважливіших показників для оцінки фінансового стану підприємства. Він виконує такі функції (рис. 1.13):

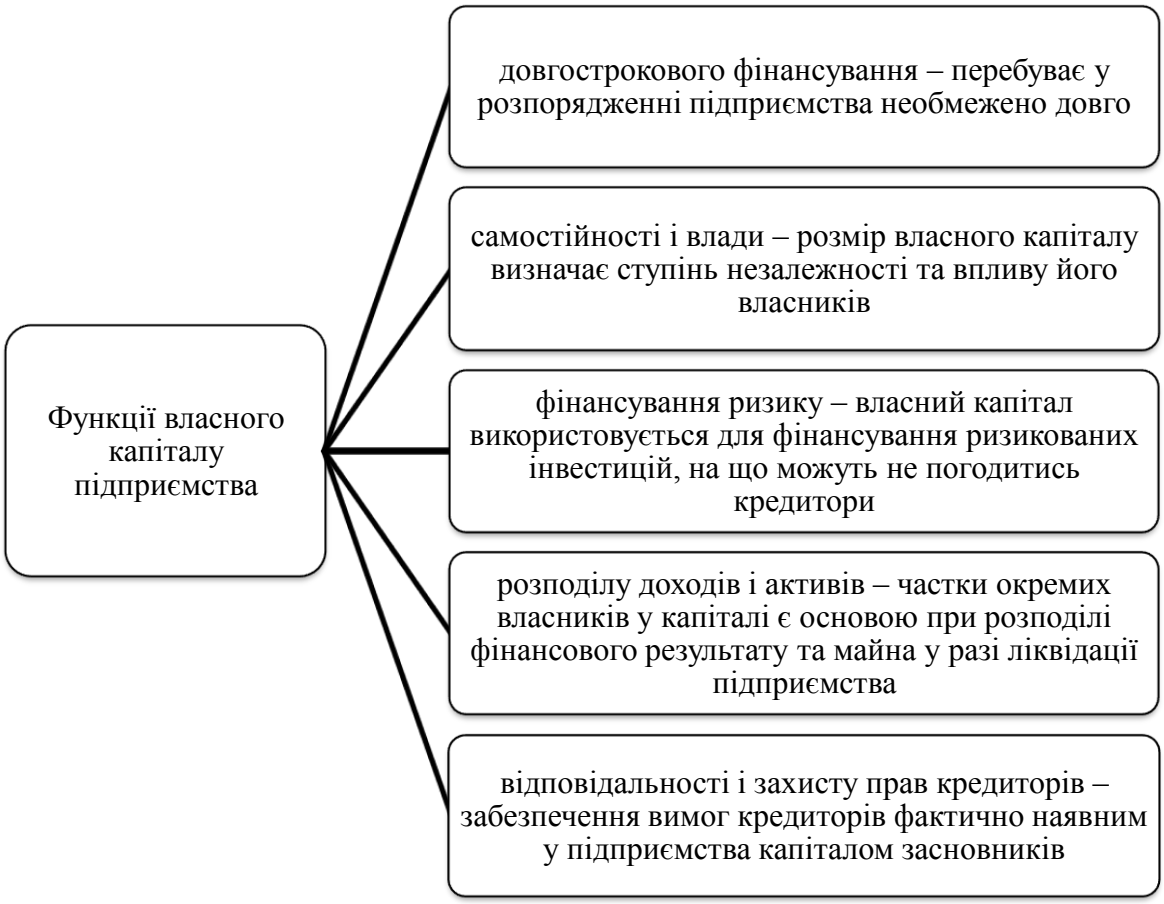

Рис. 1.13. Функції власного капіталу підприємства [22]

Складові власного капіталу можна розділити на три групи: інвестований капітал, накопичений капітал і регулятивний капітал. Кожен тип капіталу відіграє свою роль. Зареєстрований (пайовий) капітал - розмір статутного або пайового капіталу чи іншого зареєстрованого капіталу, передбаченого законодавством та установчими документами. У міжнародній практиці власним капіталом вважається капітал, інвестований акціонерами, включаючи інвестований капітал (інвестиції акціонерів) і накопичений нерозподілений прибуток (реінвестований у підприємство). Для визначення змісту власного капіталу з точки зору власності - це основний капітал, тобто майно підприємства.

Зростання і скорочення статутного капіталу здійснюється після внесення відповідних змін до установчих документів підприємства і за підсумками діяльності організації за попередній рік.

Стаття власного капіталу	•Зміст
Зареєстрований (пайовий) капітал	•Зареєстрована вартість акцій для акціонерних товариств або сума оголошеного статутного капіталу для інших підприємств, що зафіксована у статутних документах; •сума пайових внесків фізичних і юридичних осіб, якщо це передбачено статутними документами; •інший зареєстрований капітал; •внески до незареєстрованого капіталу
Капітал в дооцінках	•Сума дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів
Додатковий капітал	•Сума перевищення вартості продажу акцій над їх номінальною вартістю (емісійний дохід); •додаткові внески засновників без прийняття рішення про зміни розміру статутного капіталу; •накопичені курсові різниці; •вартість активів, безоплатно отриманих підприємством від фізичних або юридичних осіб; •інші види додаткового капіталу
Резервний капітал	•Сума резервів, створених підприємством відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	•Сума нерозподіленого прибутку поточного і минулих років, а також використаного у звітному році прибутку; сума непокритих збитків поточного і минулих років
Неоплачений капітал	•Заборгованість власників (учасників) за внесками до зареєстрованого капіталу
Вилучений капітал	•Вартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у своїх акціонерів, учасників

Рис. 1.14. Структура і зміст власного капіталу [25]

Додатковий капітал створюється і формується в:

- безоплатно отримані ціни на майно від фізичних та юридичних осіб;

- переоцінка основних засобів, капітальних споруд та інших матеріальних цінностей зі строком корисного використання більше 12 місяців (збільшення за результатами переоцінки);

- дохід від викидів;

- сума об'єктів майна, виділених після вивчення коштів цільового фінансування в бюджеті;

- за рахунок виробничих нематеріальних активів;

- дохід від курсової різниці (в тому числі грошових), що враховується при продажу майна;

- розмір майна, одержаного після укладення договору про спільну діяльність, що перевищує суму, внесену у спільну діяльність з інших встановлених джерел.

Резервний капітал фірми створюється з метою покриття можливих виробничих збитків, а також для виплат виручки її учасникам, або від дефіциту прибутку звітного року для конкретних цілей в майбутньому.

Резервні фонди, засновані відповідно до установчих документів підприємства, використовуються також на:

- виплату прибутку учасникам при дефіциту прибутку певного періоду;

- збільшення статутного капіталу;

- створення фондів спеціального призначення і ін.

Резервний капітал заповнюється і збільшується за рахунок відрахувань з чистого прибутку організації. Резервний капітал також може поповнюватися за рахунок спрямованих внесків засновників, за рахунок коштів фондів спеціального призначення та інших джерел.

Як основна складова пасиву балансу суб’єкта господарювання, регулювання розміру власного капіталу характеризується насамперед характеристиками, пов’язаними з можливістю викупу акцій у їх власників та перерозподілу таких акцій або їх відповідно до форми їх діяльності. Таким чином, акції, які є мірою власності на активи суб’єкта, є одним із власних капіталів, особливо приватного акціонерного товариства, який капіталізується як фактична вартість випущених ним акцій або придбаних окремих акцій. компанією від її учасників. Окремою складовою власного капіталу є резервний капітал, який має форму суми резервів, створених згідно з чинним законодавством або установчими документами, як правило, значною мірою за рахунок нерозподіленого прибутку.

Тому власний капітал суб’єктів господарювання слід розглядати за відповідними класифікаційними ознаками та їх обов’язковими

взаємозв’язками, що розширить можливості аналізу необхідного оптимального розміру власного капіталу щодо перспектив власного розвитку суб’єкта з урахуванням його організаційної структури, форми .

Джерелами утворення власного капіталу є:

Рис. 1.15. Джерела утворення власного капіталу підприємства [26]

Отже, власний капітал – це показник, що визначає фінансовий стан підприємства, що відображає ступінь фінансової незалежності та кредитоспроможності підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку власного капіталу підприємства

Положення з бухгалтерського обліку - це система правових і нормативних документів, за допомогою яких суб'єкти господарювання

здійснюють господарсько-фінансову діяльність і забезпечують формування їх бухгалтерської та фінансової звітності. Розуміння та застосування нормативно-правових ресурсів може допомогти прийняти обґрунтовані та обґрунтовані рішення щодо загального управління зобов'язаннями (включаючи власний капітал) та дотримання вимог здійснення його. Ці положення мають певні рівня, як показано на рис. 1.16.

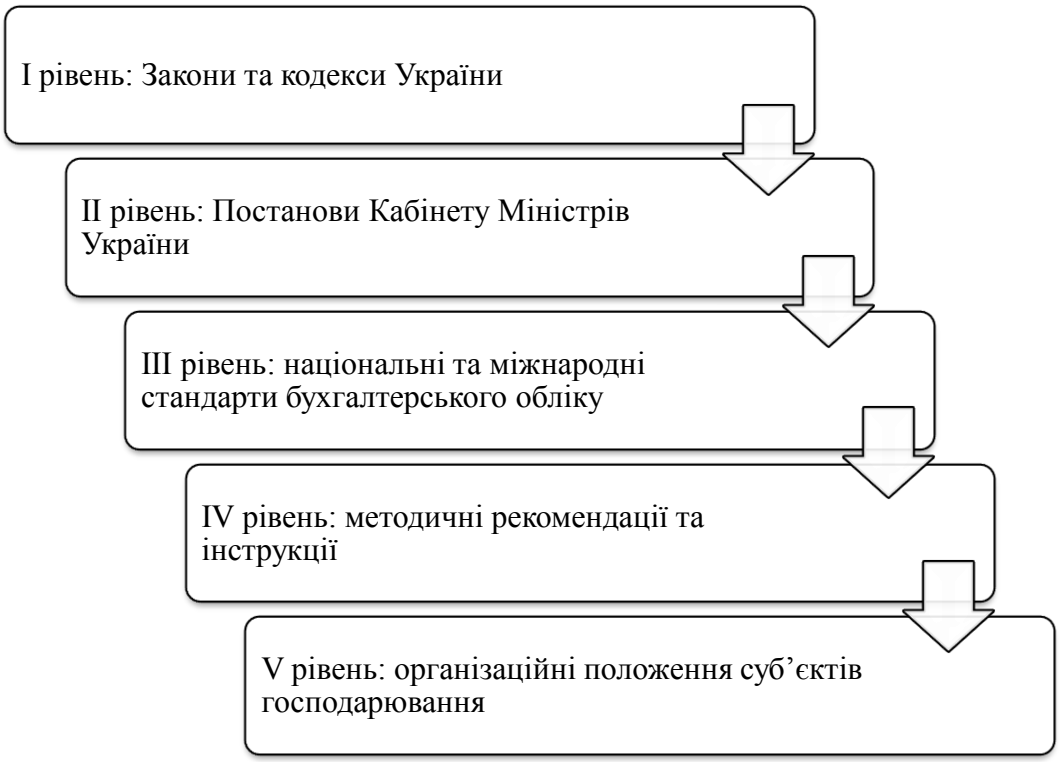

Рис. 1.16. Рівні законодавчого та нормативного регулювання аудиту власного капіталу підприємства

Законодавство України, постанови Кабінету Міністрів України, методичні пропозиції Національного банку України, Держфінпослуг та інші нормативно-правові документи чітко визначають правову основу формування власного капіталу. Оскільки власний капітал є невід'ємною частиною пасивів підприємства і відображається у визначенні фінансового стану суб'єкта господарювання, забезпечення управління ним є досить складним і важливим фактором.

Перший рівень нормативної складової регулювання обліку власного капіталу домінує і відіграє першочергову роль у вирішенні облікових

завдань. Цивільний кодекс України відіграє основну роль у визначенні відносин між суб’єктом господарювання та його контрагентами, який містить главу, присвячену загальним положенням, що регулюють укладення договорів про надання послуг.

Назва джерела	• Характеристика джерела
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	• Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.
Закон України «Про господарські товариства»	• Визначає поняття і види господарських товариств, правила їх творення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників.
Господарський кодекс України	• Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.
Цивільний кодекс України	• Регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку	• Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку власного капіталу.
Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності № 433	• Розглядається питання розкриття інформації за статтями балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал.
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства	• Визначає базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	• Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Рис. 1.17 Нормативно – правове забезпечення бухгалтерського обліку та фінансової звітності власного капіталу

Господарський та Цивільний кодекси України [7] регулюють правові аспекти формування статутного капіталу, визначають розмір, склад, умови, порядок внесення учасниками капіталу, оцінку майна під час внесення та

виходу капіталу, порядок зміни частки учасників. Вони також встановлюють відповідальність за порушення зобов'язань щодо здійснення внесків у відповідності до зобов’язань.

Цивільний кодекс регулює особисті майнові та немайнові відносини на основі вільного волевиявлення, юридичної рівності та майнової самостійності всіх учасників.

Господарський кодекс України встановлює правові основи господарської діяльності та, зокрема, визначає поняття господарської відповідальності, причини її настання, умови та підстави припинення[7].

Податковий кодекс України регулює відносини у сфері оподаткування та адміністрування витрат, визначає їх повний перелік, окреслює коло платників податків, їх права та обов’язки, визначає компетенцію контролюючого органу, повноваження його посадових осіб у період оподаткування. контроль, а також основні умови щодо дотримання вимог податкового законодавства.

Відправною точкою раціональної організації та обліку операцій з капіталом в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [9]. Зокрема, метою ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, відповідно до зазначених законів, є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати господарської діяльності для прийняття відповідних рішень.

У цьому напрямі важливою складовою є облікова політика, яка являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємствами для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Основні принципи облікової політики регулюються не лише окремими законами, а й методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємств, розробленими Міністерством фінансів України [13].

Керуючись цими документами, важливо враховувати, що кожне підприємство самостійно визначає облікову політику та затверджує її

відповідним наказом, який вважається нормативним документом, що затверджує обрану даним підприємством облікову політику на визначений період. У зазначених документах бізнес документує методи оцінки та бухгалтерського обліку, а також процедури, які будуть використовуватися в бухгалтерському обліку в контексті встановлених завдань, особливо тих, що стосуються бюджетування та фінансового планування.

Облікова політика може бути змінена, але це відбувається лише за винятками, передбаченими положеннями (інструкціями) з бухгалтерського обліку та методичними рекомендаціями щодо облікової політики для суб'єктів господарювання.

Це, перш за все, ситуації, коли відбуваються зміни в законодавчих вимогах до бізнесу, або вимогах органу, що виконує національні функції регулювання методів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також зміни в обліковій політиці, які забезпечать більш достовірне відображення подій (господарських операцій) у фінансовому обліку та звітності [13]. З урахуванням можливих змін видається наказ про внесення змін до раніше прийнятого Положення про облікову політику.

Перед обліковою політикою підприємства в обліку власного капіталу стоїть багато завдань, що відображено на рис. 1.18. Проте основним завданням облікової політики на кожному підприємстві є забезпечення організації бухгалтерського обліку, як цілісної системи, що повинна охоплювати всі аспекти облікового процесу – організаційний, методичний, технічний.

Рис. 1.18 Завдання облікової політики в частині власного капіталу підприємства

Головною ж метою облікової політики в контексті формування власного капіталу підприємства з урахуванням його змін, визнається застосування дієвих засобів, які б забезпечували відповідно до вимог чинного законодавства складання прозорої і достовірної фінансової звітності, передовсім, за формою № 1 «Баланс». При цьому, методологічні засади формування у даній формі інформації про власний капітал та розкриття такої інформації у інших формах фінансової звітності визначаються НП(С)БО 5 «Звіт про власний капітал», норми якого стосуються суб'єктів господарювання усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Даним Положенням визначаються зміст і форма Звіту про власний капітал та загальні вимоги до розкриття його статей, серед яких основними визнаються: зареєстрований капітал, що об'єднує статутний капітал, пайовий капітал та

інші джерела у складі зареєстрованого капіталу, а також капітал в дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток і (що важливо зокрема для акціонерних товариств) вилучений капітал. В той же час, для цілей управлінського обліку мають самостійно в рамках облікової політики щодо власного капіталу розроблятися окремі форми управлінської звітності.

В даний час підприємства зарубіжних країнах, що ведуть облік відповідно до МСФЗ, згідно зі статистикою, віддають перевагу фінансовій концепції капіталу, тому що її основні риси - стабільність грошової одиниці, активи оцінюються за первісною вартістю і собівартістю, та прибуток вважається в тій частині збільшення вартості активів, яка вище зростання рівня цін. Все це сприяє більш точній організації обліку і актуальності відомостей що містяться в звітності підприємства.

Організації, які застосовують принципи МСФЗ на практиці, знаходять в них всі необхідні рекомендації про те, яка інформація про капітал організації повинна бути відображена, і як вибір однієї з двох концепцій впливає на трактування капіталу і прибутку в звітності підприємства. Виконання рекомендацій міжнародних стандартів щодо розкриття відомостей про капітал підприємства надасть зацікавленим користувачам актуальну і достовірну інформацію, що відповідно приверне більше інвестицій, і забезпечить вихід на світові ринку капіталу.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Документальне відображення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства

Власний капітал підприємства є важливою частиною джерела ресурсів підприємства. При створенні підприємства до складу його власного капіталу входять матеріальні цінності, грошові кошти, фінансові вкладення, а також витрати, пов'язані з набуттям прав і пільг, необхідних для здійснення підприємницької діяльності.

Поки компанія не має зовнішніх боргів, розмір його капіталу дорівнює розміру власного капіталу. Ці активи є вартістю майна компанії. Тобто власний капітал компанії – це сукупна вартість активів компанії, що належать їй за правом власності і використовуються нею для формування своїх активів. Організація бухгалтерського обліку підприємств, установ і організацій – це система методів, способів і заходів, що забезпечують їх оптимальне функціонування та розвиток відповідно до їх цілей, завдань і призначення [2].

Основною метою організації обліку власного капіталу є підтримка системи управління фінансами в прийнятті рішень щодо його збереження та забезпечення ефективного контролю за формуванням джерел власного капіталу. Джерелами формування власного капіталу є капітал, вкладений його засновниками (вкладений капітал), і капітал, отриманий підприємством для ефективної діяльності та ще в його розпорядженні (накопичений капітал). У склад вкладеного капіталу входять наступні складові: статутний капітал, пайовий капітал та інший вкладений капітал. Важливою метою бухгалтерських організацій є процес формування статутного капіталу за рахунок внесків засновників.

Розрахунок та облік статутного капіталу починається з дати реєстрації підприємства в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України та закінчується у разі закриття підприємства у зв’язку з припиненням діяльності, банкрутством, реорганізацією тощо.

Інформація про розмір і порядок формування статутного капіталу має бути чітко викладена в установчих документах підприємства та зареєстрована в Державному реєстрі суб'єктів господарювання. Зміни збільшення або зменшення розміру статутного капіталу також повинні бути зареєстровані.

Розмір статутного (або пайового) капіталу на балансі підприємства не повинен відрізнятися від суми, зареєстрованої в державному реєстрі. Отже, неінвестовані кошти засновників (учасників) відображаються окремо в пасиві балансу. Документальне оформлення статутного капіталу супроводжується складанням опису складу майна на основі основних документів (таких як договори, акти прийому-передачі, рахунки-фактури).

Накопичений капітал складається з націнки, додаткового капіталу, нерозподіленого прибутку та резервного капіталу. Власний капітал зменшується за рахунок несплаченого капіталу та вилучення капіталу.

Формування капіталу при дооцінці здійснюється в процесі діяльності бухгалтерією на підставі основних документів, таких як:

- банківські виписки;
- прибуткові касові ордери;
- рахунки-фактури;
- акти прийому-передачі;
- накази;
- протоколи зборів учасників;
- довідки та розрахунки.

Джерелами формування капіталу при додатковій оцінці є обов'язкові та додаткові внески членів спілки у грошовій або майновій формі. Розмір

внеску в капітал визначається статутом товариства або загальними зборами акціонерів і формується відповідно до ступеня передачі внеску акціонера в капітал, може бути разовим внеском або може бути внесений протягом строку зазначено в установчому документі. Облік аналізу капіталу в Додатковій оцінці здійснюється для кожної одиниці за типом внеску.

Для забезпечення постійного контролю за господарськими операціями, що здійснюються підприємствами, використовуються бухгалтерські документи, в яких фіксуються факти здійснення господарських операцій (рис. 2.1).

Вплив господарської операції на складову власного капіталу	•Документ
Реєстрація статутного капіталу	•Статут
Збільшення (зменшення) нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) внаслідок зміни облікової політики, переоцінки основних засобів, нематеріальних активів	•Бухгалтерська довідка
Зменшення додаткового капіталу та збільшення нерозподіленого прибутку внаслідок вибуття раніше до оцінених об'єктів необоротних активів	•Акт приймання-передачі основних засобів, бухгалтерська довідка
Визначення фінансового результату за звітний період	•Бухгалтерська довідка
Спрямування прибутку до статутного капіталу	•Нова редакція статуту
Зменшення неоплаченого капіталу внаслідок погашення заборгованості з капіталу:	
- грошовими коштами	•Виписка банку
- основними засобами	•Акт приймання-передачі основних засобів
- нематеріальними активами	•Акт введення в господарський обіг об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів
- виробничими запасами	•Накладна, акт про приймання матеріалів
Збільшення іншого додаткового капіталу внаслідок безкоштовно отриманих основних засобів	•Акт приймання-передачі основних засобів
Зменшення іншого додаткового капіталу внаслідок визнання доходу від безоплатно одержаних основних засобів	•Розрахунок амортизації, бухгалтерська довідка

Рис. 2.1. Первинні документи з обліку операцій з власним капіталом ПрАТ «МХП»

Дані аналітичного обліку еквівалентні рахунку, що кореспондує з синтетичним рахунком на перше число кожного місяця. Регістри бухгалтерського обліку містять назви, періоди реєстрації господарських подій, відповідні дані, які дають змогу ідентифікувати осіб, присутніх під час їх створення.

Господарські операції відтворюються в обліковому регістрі протягом того звітного періоду, в якому вони здійснені. Основні документи бухгалтерського обліку операцій із власними коштами можна згрупувати відповідно до змін у складі активів і пасивів підприємства, спричинених господарськими операціями (рис. 2.2).

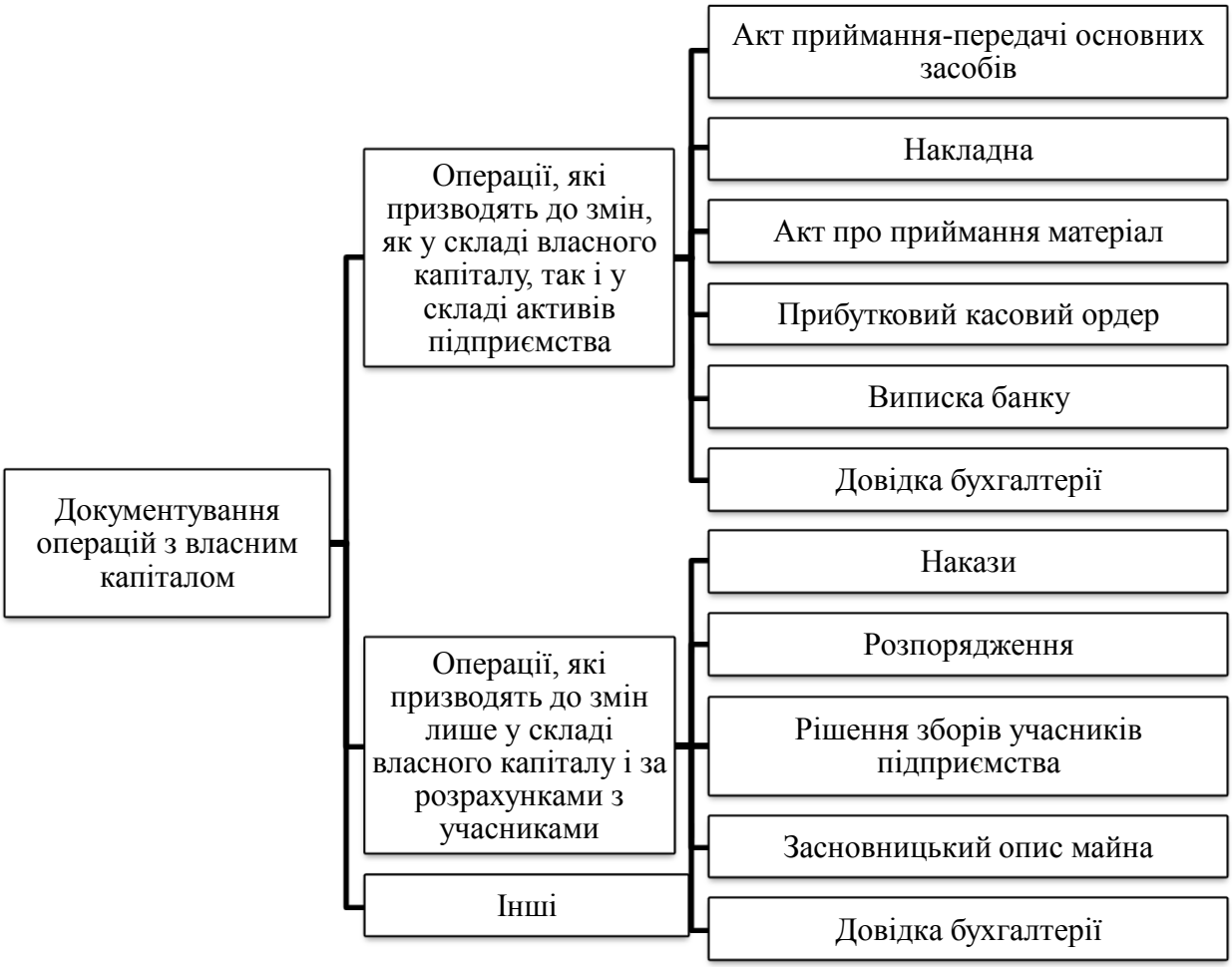

Рис. 2.2. Групи первинних документів обліку операцій з власним капіталом, відповідно до змін, які спричиняють господарські операції у складі активів і пасивів на ПрАТ «МХП»

Основні документи та регістри бухгалтерського обліку можуть бути отримані від суб'єкта господарювання лише за умови прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень рішення, передбаченого законом. Посадові особи можуть робити копії документів у присутності відповідного представника, який здійснює їх вилучення. Реєстр документів, що підлягають вилученню, має бути створений у встановленому законодавством порядку.

Формування додаткового капіталу підприємства та зміна його розміру і форми в основному здійснюється на підставі основних документів, таких як акти приймання-передачі основних засобів, довідки (розрахунки) бухгалтерії, рахунки-фактури, виписки з банківського рахунку, установчі договори та рішення зборів учасників.

Перелік документів, за допомогою яких досліджувані підприємства відображають зміни у складі додаткового капіталу, наведено на рисунку 2.3.

Господарська операція	• Документ
Визнання доходу від безоплатно одержаного не обігового активу.	• Розрахунок амортизації, бухгалтерська довідка
Безкоштовно отримані активи.	• Акт приймання-передачі основних засобів
Продаж акцій за ціною, вищою, ніж номінальна.	• Договір засновників.
Анулювання викуплених акцій (часток).	• Рішення засновників, бухгалтерська довідка.

Рис. 2.3. Первинні документи з обліку операцій з додатковим капіталом ПрАТ «МХП»

Облік резервного капіталу здійснюється на підставі довідок (розрахунків) бухгалтерів, виписок банку, наказів, рішень зборів учасників.

Операції щодо створення резервів оформлюються у вигляді довідки (розрахунку) бухгалтерії. Формування окремих видів резервів пов'язане з проведенням інвентаризації об'єктів, які резервуються, тоді необхідні документально оформлені відомості результатів інвентаризації.

Проаналізуємо порядок операцій з резервним капіталом, що відображено на рис. 2.4.

Господарська операція	• Документ та вплив операції на складову власного капіталу
Відрахування прибутку до резервного капіталу.	• Рішення власника. • Зменшення нерозподіленого прибутку і збільшення резервного капіталу.
Розрахунок з учасником у разі його виходу.	• Рішення засновників, бухгалтерська довідка. • Зменшення резервного капіталу (за певних умов).
Списання невідшкодованих збитків за рахунок резервного капіталу.	• Рішення засновників. • Зменшення збитків та зменшення резервного капіталу.

Рис. 2.4. Первинні документи з обліку операцій з резервним капіталом ПрАТ «МХП»

Основними документами для обліку обсягів вилучених коштів є розрахункові квитанції, ПКО, РКО, виписки з банківського рахунку, довідки (розрахунки) з бухгалтерії тощо.

Неоплачений капітал відображається в установчих документах підприємства, статуті, довідці (розрахунку) бухгалтерії, прибутково-касових ордерах, видаткових касових ордерах, рахунках-фактурах тощо на підставі бухгалтерського обліку.

Якщо ПрАТ «МХП» здійснює переоцінку об'єктів основних засобів, незавершених об'єктів, нематеріальних активів (для яких існує активний

ринок), якщо залишкова вартість цих об’єктів істотно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу, переоцінена сума залишкової вартості таких об'єктів потім відображається у складі додаткового капіталу та амортизаційно-видаткової частини. Оскільки підприємство ПрАТ «МХП» переоцінює ці товари, доцільно звернути увагу на інформацію про попередні переоцінки та уцінки.

У разі виходу учасника зі складу ПрАТ «МХП» йому, крім частини статутного (пайового) капіталу, належить також частина майна товариства пропорційно його внеску до статутного капіталу. Рішення про вихід учасника приймається загальними зборами акціонерів і скріплюється договором, розрахунок частки належного йому майна оформляється бухгалтерськими довідками.

Отже, господарські операції будуть відображені в бухгалтерському обліку ПрАТ «МХП» лише за наявності основних документів. Основні документи та регістри бухгалтерського обліку можуть бути отримані від суб’єкта господарювання лише за умови прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень рішення, передбаченого законом. Посадові особи можуть робити копії документів у присутності відповідного представника, який здійснює їх вилучення. Реєстр документів, що підлягають вилученню, має бути створений у встановленому законодавством порядку. На основні документи, які не мають типових форм, бухгалтерські документи складаються на підприємстві. Загалом, важливою проблемою є відсутність стандартної форми документації для відображення процесу формування та використання прибутку. З точки зору зобов’язань, немає відповідного основного документа, який би розділяв з точки зору бухгалтерського обліку зобов’язання та заборгованість, які є значущими для управління бізнесом.

2.2. Аналітичний та синтетичний облік та оподаткування власного капіталу

Для відображення господарських операцій руху власного капіталу використовуються синтетичні рахунки та субрахунки відповідно плану рахунків бухгалтерського обліку.

Облік статутного капіталу ведеться на рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал». За кредитом рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал» здійснюється відображення зростання зареєстрованого і пайового капіталу, а ще отримання внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом – його скорочення (вилучення).

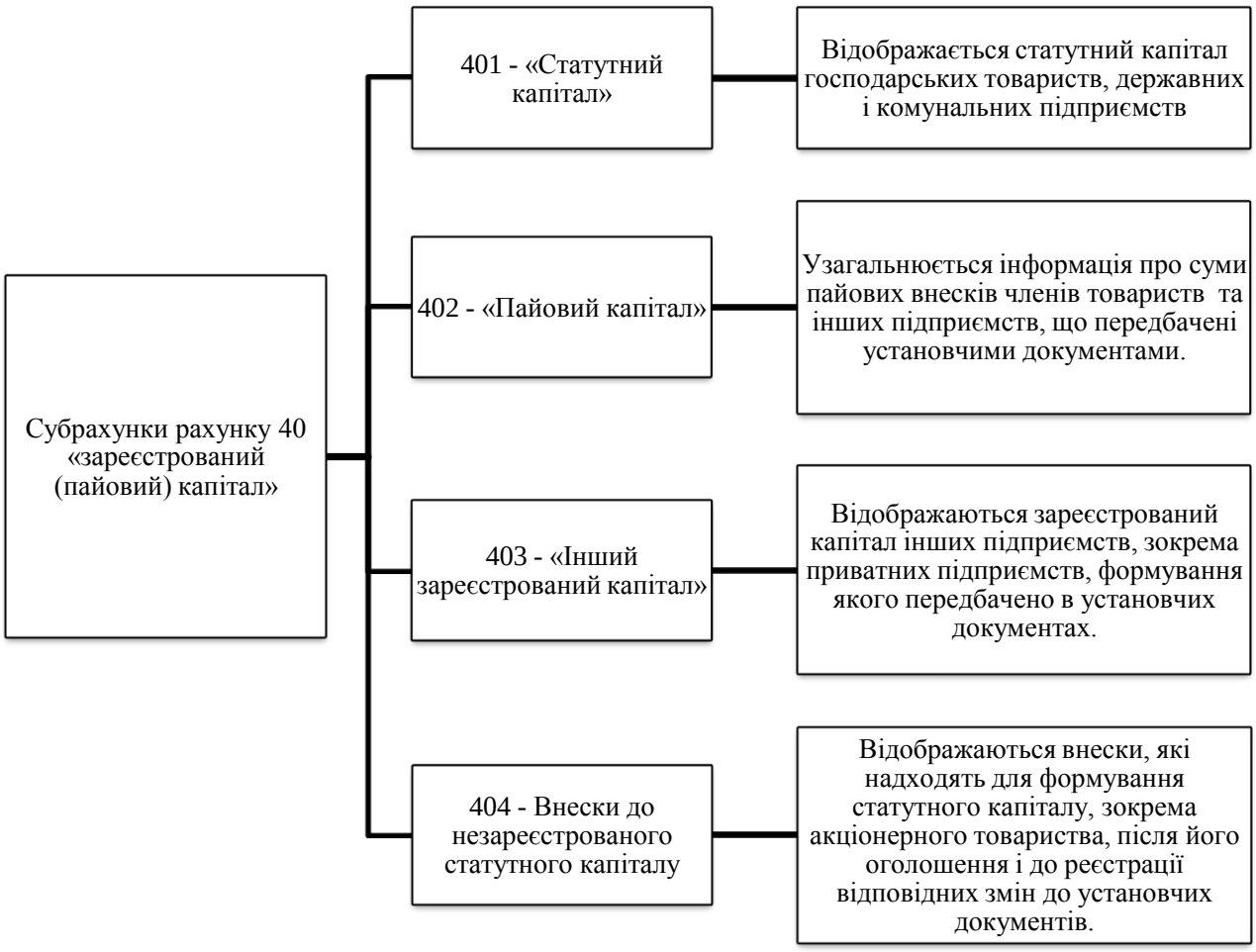

Рис. 2.5. Субрахунки рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал» на ПрАТ «МХП»

Відобразимо дані записи бухгалтерського обліку для ПрАТ «МХП» в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Кореспонденція рахунків на ПрАТ «МХП» при формуванні статутного капіталу

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. дол.
		Д-т	К-т	
1	Відображено формування статутного капіталу на основі статуту підприємства та договору його засновників	46	40	8000,0
2	Відраховано за рішенням учасників від прибутку на поповнення:			
2.1.	статутного капіталу	443	40	1000,0
	резервного фонду	443	43	
3	Надійшли внески від засновників:			
а)	готівкою	30	46	2400,0
б)	на рахунок у банку	31	46	4600,0
в)	матеріальними цінностями	20 23 25 28	46	1000,0

Організація комплексного бухгалтерського обліку першого рівня повинна ґрунтуватися на системі, передбаченій планом рахунків, і в подальшому уточнюватись відповідно до фінансової звітності та потреб управління конкретними підприємствами. Правильність визначення частки кожного власника (учасника) залежить від організації аналітичного обліку статутного капіталу підприємства.

Організація бухгалтерського обліку аналізу статутного капіталу ПрАТ «МХП» здійснюється за типом капіталу кожного засновника, акціонера в залежності від особливостей формування капіталу та розміру кожного

конкретного підприємства. Компанія ПрАТ «МХП» може змінити розмір статутного капіталу за рішенням зборів учасників.

Дані зміни в бухгалтерському обліку відобразяться лише тоді, коли держава зареєструє новий статутний капітал. У випадку нарахування дивідендів кореспонденція рахунків не змінюється оскільки для обліку кредиторської заборгованості перед учасниками, наприклад, за нараховані дивіденди, залишено рахунок «розрахунки з учасниками».

Формування та зростання статутного капіталу відображається по кредиту рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал». Для обліку заборгованості учасників за підписані, але не сплачені повністю акції, введено рахунок і статтю балансу «неоплачений капітал». Наведемо практичні приклади обліку операцій із збільшення статутного капіталу ПрАТ «МХП» в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків при збільшені статутного капіталу ПрАТ «МХП»

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Збільшений розмір статутного капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	40
2	Збільшений розмір статутного капіталу за рахунок коштів резервного капіталу	43	40
3	Збільшений розмір статутного капіталу за рахунок коштів нерозподіленого прибутку	44	40
4	Відображено збільшення статутного капіталу за рахунок збільшення номінальної вартості акції	67	40
4.1	Збільшений статутний капітал підприємства за рахунок сум нарахованих дивідендів	671	40
4.2	Збільшений статутний капітал підприємства за рахунок обміну облігацій на акції	52	40

Відобразимо дані операції при зменшені статутного капіталу на ПрАТ «МХП» в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Кореспонденція рахунків при зменшені статутного капіталу на ПрАТ «МХП»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. дол.
		Д-т	К-т	
1	Відображено повернення внесків учасників до статутного фонду при їх виході з підприємства	40	672	600,0
2	Видано суму внесків учасникам	672	301 311	600,0
3	Списано резервний фонд при ліквідації приватизованого підприємства, який зараховують до нерозподіленого прибутку	43	441	750,0
4	Те саме за додатковим капіталом	42	441	600,0
5	Відображено ПДВ із вартості активів, які будуть розподілені серед учасників після повернення їм внесків у статутний капітал [(75+60)*0,2/100]	441	641	270,0
6	Відображено відрахування до Пенсійного фонду та фонду соціального страхування із загальної суми вартості активів, що будуть розподілені серед учасників	441	651 652	500,0

Наступним кроком проаналізуємо облік додаткового та резервного капіталу на підприємстві.

У відповідності до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій рахунок 42 «Додатковий капітал» призначений для узагальнення інформації про суму, на яку було продано розміщені акції дорожче номінальної вартості, та інформацію про вартість необоротних активів, які підприємство придбало безоплатно у інших осіб, а

також інші види додаткового капіталу. За кредитом рахунка 42 «Додатковий капітал» - збільшення додаткового капіталу, за дебетом – зменшення.

Рахунок 42 «Додатковий капітал» має такі субрахунки (рис. 2.6):

Рис. 2.6. Субрахунок рахунку 42 «Додатковий капітал» ПрАТ «МХП»

На субрахунку 421 «Емісійний дохід» відображаються прибутки (збитки) від продажу, випуску або анулювання інструментів капіталу.

На субрахунку 422 «Інший вкладений капітал» обліковується інший вкладений капітал засновниками підприємства (крім акціонерних товариств), який перевищує статутний капітал, інші вклади в капітал тощо, і при цьому змін у юридичному розмірі капіталу не відбулося.

На субрахунку 423 «Накопичені курсові різниці» узагальнюється інформація про курсові різниці, яка відображається у власному капіталі та включається до складу іншого сукупного доходу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

На субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи» відображається вартість необоротних активів, одержаних підприємством від інших осіб безоплатно. Залишок додаткового капіталу цього підпункту мінус безоплатно придбані протягом періоду користування необоротні активи та сума доходу, визнаного при вибутті таких активів та землі.

На субрахунку 425 «Інший додатковий капітал» ведеться облік інших видів додаткового капіталу, які не можуть бути включені до зазначених субрахунків, зокрема капіталу в сумі вартості необоротних активів, отриманих за договором оренди цілісного майнового комплексу.

Наступним кроком проаналізуємо облік додаткового капіталу на підприємстві у відповідності до різних господарських операцій.

Відображення обліку з додатковим капіталом на підприємстві відображено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Відображення обліку з додатковим капіталом на підприємстві ПрАТ «МХП»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція		Сума, Дол..
		Д-т	К-т	
1	**2**	**3**	**4**	**5**
Емісійний дохід				
1	Відображено статутний капітал акціонерного товариства на основі номінальної вартості випущених акцій	46	40	250 000
2	Відображено емісійний дохід (різниця між продажною та номінальною вартістю акцій)	46	421	53000
Інший вкладений капітал				
1	Відображено додаткові внески засновників товариства (крім акціонерного) без рішення про збільшення статутного капіталу:			
а)	основними засобами	10	422	42000
б)	нематеріальними активами	12		2000
в)	виробничими запасами	20		2000
г)	малоцінними та швидкозношуваними предметами	22		1000
д)	грошовими коштами	30		5000
Дооцінка активів				

Первинна дооцінка				
1	Здійснено дооцінку об'єкта основних засобів	10	423	12000
2	Вирахувано суму зносу з дооцінки	423	131	4200
Дооцінка раніше уцінених об'єктів				
3	Збільшено дохід на суму попередньої уцінки об'єктів	10	746	2000
4	Здійснено дооцінку об'єкта основних засобів	10	423	3200
5	Вирахувано суму зносу з дооцінки	423	131	1000
Безоплатно одержані необоротні активи				
1	Зараховано до складу активів безоплатно отримані основні засоби, нематеріальні активи тощо за їх справедливою вартістю	10 11 12	424	15000
2	Нараховано знос за безоплатно одержаними необоротними активами за напрямами використання	23 91 92	13	2580
3	Відображено дохід у сумі нарахованого зносу	424	745	2580

Таким чином, рахунок 42 «Додатковий капітал» призначений для агрегування інформації про кількість розміщених акцій, проданих за ціною вище номінальної, та інформації про вартість неліквідних активів, які компанія придбала у інших безоплатно, а також інших видів додаткового капіталу. За кредитом рахунку 42 «Додатковий капітал» - збільшення додаткового капіталу, за дебетом - зменшення. Формування додаткового капіталу та зміна масштабів і форми підприємства в основному здійснюється на підставі основних документів, таких як акти приймання-передачі основних засобів, довідка (розрахунок) бухгалтерії, рахунки-фактури, звіти та ін.

Рахунок 43 «Резервний капітал» призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. За кредитом рахунку 43 «Резервний капітал» відображається створення резервів, за дебетом – їх використання. Сальдо цього рахунку відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду. Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами та напрямами використання.

Резервний капітал призначений для покриття непередбачених витрат, а також втрати боргів компанії в разі ліквідації компанії. Залишок невикористаних коштів резервного фонду переноситься на наступний звітний період. В акціонерному товаристві також створюється резервний капітал для виплати дивідендів за привілейованими акціями.

Відповідно до вимог чинного законодавства резервний капітал акціонерного товариства формує прибутковість у розмірі не менше 15% статутного капіталу товариства шляхом щорічного вирахування його з чистого прибутку товариства або за рахунок резервних фондів. До досягнення розміру резервного фонду, передбаченого Статутом, щорічно відраховується сума не менше 5% чистого прибутку компанії за рік.

Порядок відображення в обліку операцій з резервним капіталом відображено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Відображення обліку з резервним капіталом на підприємстві ПрАТ «МХП»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	Поповнено резервний капітал за рахунок додаткового капіталу	42	43	12000
2	Частину резервного капіталу використано для збільшення статутного капіталу	43	40	13000
3	Частину резервного капіталу використано для покриття збитків минулих звітних періодів	43	442	8500
4	Частину резервного капіталу використано для забезпечення виплати дивідендів за привілейованими акціями	43	67	7500

В бухгалтерському обліку нерозподілений прибуток(непокритий збиток) відображається на рахунку 44. Аналітичний облік на рахунку 44

«Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» здійснюється за напрямами використання нерозподіленого прибутку.

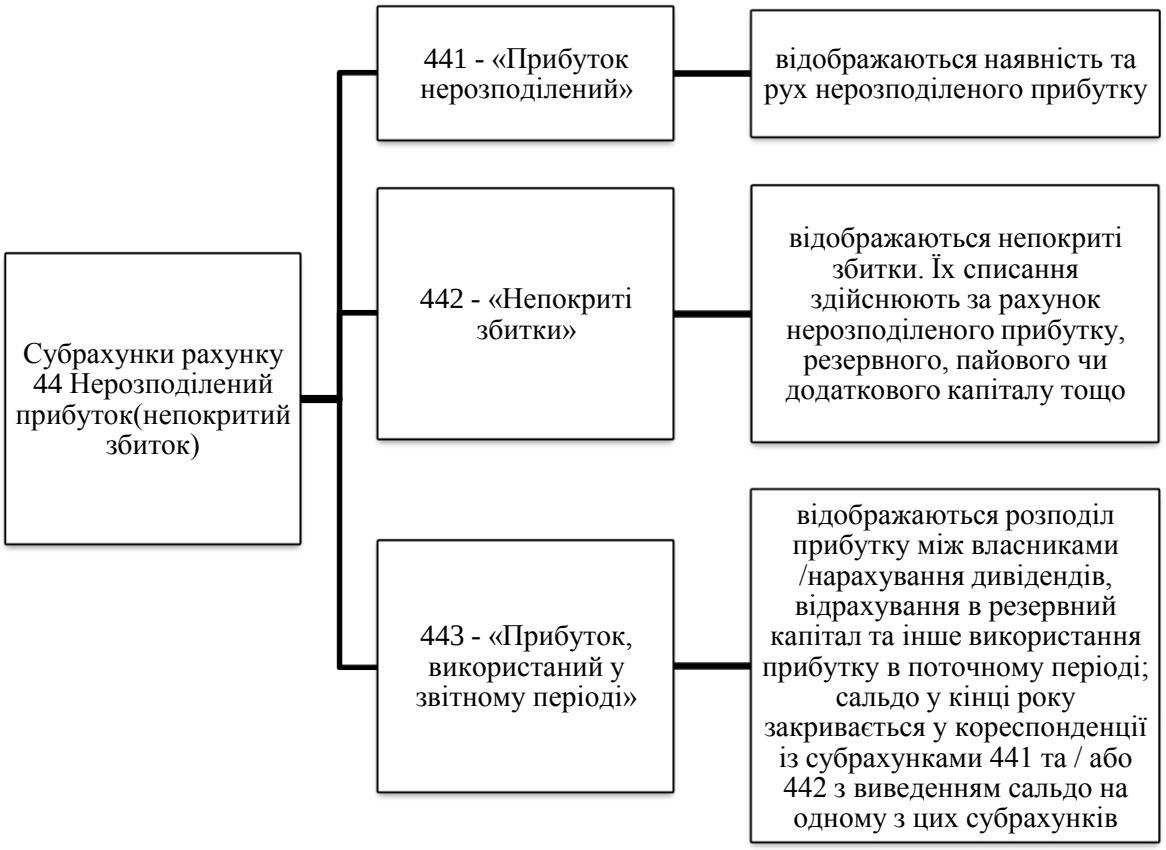

Рис. 2.7. Субрахунки рахунку 44 Нерозподілений прибуток(непокритий збиток) ПрАТ «МХП»

Відобразимо дані операції в ПрАТ «МХП» в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція операцій для рахунку 44 Нерозподілений прибуток(непокритий збиток) на ПрАТ «МХП»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.
		Дебет	Кредит	
	Визначено фінансовий результат діяльності товариства:			
1.	Прибуток	79	441	252,3
	Використання нерозподіленого прибутку для нарахування та виплати дивідендів			
2.	Нараховано дивіденди засновникам	443	671	12,4
	Виплачено дивіденди	671	301	10,6

Використання нерозподіленого прибутку для створення резервного капіталу				
3.	Відображено в обліку використання прибутку на створення резервного капіталу	443	43	11,7
4.	Прибуток використаний у звітному році списано за рахунок нерозподіленого прибутку (в кінці року)	441	443	21,2
Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства за рахунок реінвестиції дивідендів				
	Відображено нарахування дивідендів на користь учасників і відповідну заборгова-ність з їх виплати	443	671	18,6
	Зареєстровано і відображено в обліку збільшення статутного капіталу	46	40	13,7
5.	Здійснено взаємозалік нарахованих дивідендів та додаткових внесків до статутного капіталу	671	46	14,2
	Відображено у кінці року закриття сальдо за субрахунком 443 у кореспонденції із субрахунком 441	441	443	17,9

Акціонерне товариство може виплачувати дивіденди один раз на рік за рішенням загальних зборів акціонерів. Відповідно до законодавства, держава не втручається в процес розподілу прибутку, тому залишає за собою право самостійно визначати розмір або розмір прибутку, який отримує власник. Це призведе до вилучення коштів, які могли б бути спрямовані на розвиток, тому вважаємо, що держава має встановити певний відсоток нерозподіленого прибутку для використання підприємствами.

Отже, облік статутного капіталу ведеться на рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал». За кредитом рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал» здійснюється відображення зростання зареєстрованого і пайового капіталу, а ще отримання внесків до

оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом – його скорочення (вилучення). Рахунок 42 «Додатковий капітал» призначений для агрегування інформації про кількість розміщених акцій, проданих за ціною вище номінальної, та інформації про вартість неліквідних активів, які компанія придбала у інших безоплатно, а також інших видів додаткового капіталу. За кредитом рахунку 42 «Додатковий капітал» - збільшення додаткового капіталу, за дебетом - зменшення. Формування додаткового капіталу та зміна масштабів і форми підприємства в основному здійснюється на підставі основних документів, таких як акти приймання-передачі основних засобів, довідка (розрахунок) бухгалтерії, рахунки-фактури, звіти та ін. Рахунок 43 «Резервний капітал» призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. За кредитом рахунку 43 «Резервний капітал» відображається створення резервів, за дебетом – їх використання. Сальдо цього рахунку відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду. Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами та напрямами використання. В бухгалтерському обліку нерозподілений прибуток(непокритий збиток) відображається на рахунку 44. Аналітичний облік на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» здійснюється за напрямами використання нерозподіленого прибутку.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Проблемні аспекти обліку та оподаткування власного капіталу підприємства

У сучасному бухгалтерському обліку, який дозволяє багатоваріантно вирішувати проблеми, пов'язані з обліком власного капіталу, вартість власного капіталу є важливою економічною категорією, оскільки вона вказує на платоспроможність підприємства та безпосередньо впливає на зовнішню політику суб'єкта господарювання та його фінансову привабливість для інвесторів.

Крім того, ефективність діяльності підприємства залежить від розміру власного капіталу та раціональності його складових. Разом з тим, враховуючи специфіку діяльності підприємства, при організації бухгалтерського обліку активів і зобов'язань необхідно враховувати вимоги чинного законодавства та особливості роботи суб'єктів господарювання.

Говорячи про різні складові власного капіталу, їх слід виокремити, оскільки існують певні проблеми з плануванням, веденням і використанням бухгалтерського обліку як у теорії, так і на практиці.

Актуальною проблемою є вирішення проблеми використання резервних фондів, оскільки на сьогодні формування резервних фондів підприємств має більш теоретичний, ніж практичний характер, що є методологічною проблемою розрахунку резервних фондів. Тому теоретичну частину формування резервного капіталу необхідно звірити практичними діями.

Навіть за реальних, а не уявних умов формування резервного капіталу сума грошей, що забезпечує резервний капітал, вивільняється з обігу без економічної вигоди. При цьому резервний капітал підприємства вноситься

окремо на окремий депозитний рахунок відповідно до договору (з можливістю попереднього отримання депозитної гарантії), шляхом перерахування відповідної суми з кредиту рахунку 311 на дебет рахунку 313 (поточний депозитний вклад) або дебет рахунку 18 (довгостроковий депозит), який має залишатися незмінним до настання певної події, щоб подолати наслідки створення капіталу. У цьому випадку резервний капітал буде не тільки фактично зарезервований, але й принесе підприємству додатковий прибуток у вигляді відсотків за вкладами.

Частина статутного капіталу підприємства може залишатися несплаченою протягом певного періоду часу до моменту його заснування. Неоплачений капітал зменшує загальний власний капітал компанії.

Отже, за наявності у власника (учасника) заборгованості за внеском статутного капіталу розмір статутного капіталу товариства або вартість його чистих активів буде меншою за статутний капітал за умови, що сума інших елементів та частки, що вносяться до статутного капіталу, буде меншою за розмір статутного капіталу. Хоча на практиці зараз це не часто трапляється.

Коли власний капітал займає домінуюче положення у всій структурі капіталу підприємства, фінансовий стан суб'єкта підприємства вважається найкращим, і цей показник визначається зовнішніми факторами, такими як середовище діяльності та тип фінансового стану підприємства та господарської діяльності.

За даними бухгалтерського обліку формування власного капіталу вітчизняних підприємств за міжнародними стандартами вбачається, що існують певні проблеми, а саме:

- відсутність нормативно-методичних інструкцій з обліку власного капіталу організацій;

- недосконалий аналітичний облік різних складових власного капіталу;

- порушення порядку оплати праці при виході з компанії (передбачено обліковою політикою компанії);

- невизначеність інформації про власний капітал у послідовності облікової політики;

- не враховує вплив економічних факторів (таких як інфляція) на кількість акцій;

- відсутність конкретних стандартів обліку власного капіталу підприємства;

- недотримання допустимих нормативів вартості складових власного капіталу.

Одним із найскладніших питань, що виникають під час прийняття фінансово-економічних рішень, є вибір більш ефективної структури власного капіталу, яка передбачає прийнятне співвідношення позикових і власних ресурсів.

Для вирішення цих проблем підприємствам необхідний правильний розвиток і поєднання менеджменту та бухгалтерського обліку. Дані управлінського обліку власного капіталу можуть надати менеджерам несподівані результати. Наприклад, у бізнесі, що тривалий час функціонує на ринку, статутний капітал, спочатку вкладений в основні засоби, може внаслідок повного зносу останніх може виявитися, що нові придбання основних засобів вже відбуваються за рахунок довгострокових кредитів або прибутку, або були повністю профінансовані за рахунок оборотних активів. Або навпаки, статутний капітал, спочатку сформований у вигляді грошового внеску, може бути фактично наданий у вигляді різних основних засобів і нематеріальних активів шляхом реалізації фінансової політики через певний період часу.

Облік власного капіталу надає інформацію про операційну діяльність, фінансову діяльність (зміни у складі власного капіталу, руху та довгострокових зобов'язаннях підприємства), одночасно об'єднуючи функції управління:

– облік;

– планування;

- координацію;
- контроль;
- аналіз;
- прийняття рішень.

Враховуючи, що отримання прибутку є основною метою діяльності підприємства та забезпечення інтересів власників (засновників, акціонерів), це зумовлює необхідність ефективного та постійного управління ним.

Основними критеріями оптимізації структури капіталу є:

- прийнятний рівень прибутковості та ризику в корпоративній діяльності;
- мінімізація середньозваженої вартості капіталу для компанії та максимізація ринкової вартості компанії.

Кожна компанія повинна самостійно обирати критерії оптимізації структури капіталу. Тому виділимо основні напрямки підвищення ефективності обліку власного капіталу підприємства ПрАТ "МХП":

1) керівники підприємства мають обрати компромісний спосіб фінансування активів;

2) аналізуючи фінансово-майновий стан, необхідно враховувати інтенсивність використання основного капіталу, що є показником ефективності діяльності підприємства;

3) скорочення періоду дебіторської заборгованості та прискорення оборотності капіталу;

4) при виборі облікової політики слід враховувати, що фінансувати підприємство лише за рахунок власного капіталу не завжди вигідно.

3.2. Напрямки вдосконалення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства

Економічне значення власного капіталу та багатогранність його структури обумовлюють необхідність ведення правильного та достовірного обліку, здійснення будь-яких форм контролю та проведення аналізу власного капіталу кожного суб'єкта господарювання, підтверджуючи таким чином актуальність цього питання. Отже, без подальшого вдосконалення організації обліку неможливо ефективно управляти власним капіталом, ці дані є не лише інформацією про стан та зміни об'єктів управління, а й основою контролю.

Тому, як обліково-інформаційне забезпечення для контролю та аналізу власного капіталу підприємства, рекомендується створити форму звіту за складом власного капіталу підприємства (рис.. 3.1).

Назва документа	• **Призначення**
Звіт про рух додаткового капіталу	• Рух складових власного капіталу за додатковими сегментами, що не відображаються у формі 4 «Звіт про власний капітал».
Звіт про проведення дооцінки необоротних активів	• Необоротні активи за результатами дооцінки, суми переоцінки, зносу.
Звіт по цільових фондах підприємства	• Облік використання цільових фондів у складі додаткового капіталу за напрями відповідно статуту та положень.

Рис. 3.1. Форми внутрішніх звітів з обліку складових власного капіталу підприємства ПрАТ "МХП"

Вивчаючи вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на організацію обліку руху статутного капіталу, можна визначити, що визначальним чинником в організації системи бухгалтерського обліку є максимальна аналітична інформація про кількість, структуру та динаміку статутного капіталу в умови конкретних власників прав компанії.

Лише за наявності в суб'єкта управління необхідної економічної інформації, основною частиною якої є бухгалтерська інформація, можна ефективно управляти рухом статутного капіталу.

Для вдосконалення процесів обліку та контролю необхідно розробити набір внутрішніх звітів про операції зі статутним капіталом з урахуванням зростаючих потреб користувачів.

Застосування цього звіту є основоположним для задоволення потреб корпоративного управління, оперативного інформування учасників про повноту, обсяг і структуру статутного капіталу, зміни статутного капіталу та його джерел, системи нарахування та оплати різних видів корпоративних зобов'язань, перепродаж акції (частки) або результат анулювання, що дозволить компанії спростити процедуру виплати дивідендів та уникнути судових спорів, пов'язаних із врегулюванням прав власників компанії.

З метою ефективного формування та використання власного капіталу підприємства та формування ефективної системи управління до складу підсистеми також можуть входити:

1. Оцінити реальну ринкову вартість бізнесу та ефективність його фінансово-господарської діяльності. Справжня вартість не завжди піддається кількісному виміру, і, зокрема, існує відома тенденція до того, що компанії коштують більше, за інших рівних умов, і, отже, їхня власність коштує більше. Тому оцінка справжньої ринкової вартості власного капіталу компанії є першим кроком до ефективного управління нею.

2. Визначити оптимальну частку власного капіталу в структурі капіталу підприємства. Розглядаючи функціональне використання власного капіталу, можна виділити його позитивні характеристики на мікрорівні, такі як:

– простий у використанні;

– більш висока рентабельність і здатність генерувати прибуток;

– підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від розвитку та вдосконалення власної системи управління капіталом.

Отже, підприємству необхідно з'ясувати цілі, послідовність та умови збільшення (зменшення) власного капіталу, послідовність формування резервного капіталу, послідовність формування та використання додаткового капіталу, спосіб реінвестування корпоративних прав, послідовність порядок оподаткування операцій, які пов'язані із збільшенням (зменшенням) власного капіталу тощо.

Для більш якісного ведення обліку власного капіталу підприємства вважаємо за доцільне впровадження системи внутрішнього аудиту. На підставі результатів вивчення первинних документів та аудиторських процедур внутрішній аудитор проводитиме аналіз за такими напрямами:

- аналіз складу і структури власного капітал у суб'єкта підприємництва;

- оцінка ефективності використання власного капіталу;

- визначення факторів, які впливають на зміну величини власного капіталу;

- аналіз рентабельності власного капіталу.

З метою покращення використання власних коштів можна вжити наступних заходів, що наведено на рис. 3.2.

З метою відображення інформації в обліку про складові власного капіталу передбачено рахунки класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань». Сучасні вимоги до швидкого та своєчасного забезпечення інформацією обумовлюють необхідність комп'ютеризації фінансового та управлінського обліку і аналізу власного капіталу. Необхідно зазначити, що при використанні сучасних інформаційних систем та технологій відрізняється порядок побудови системи рахунків. За наявності комп'ютеризованої системи бухгалтерського обліку немає потреби в

обмеженні кількості показників, а чітка схема організації аналітичного обліку складових власного капіталу не ускладнює створення додаткових довідників рахунків.

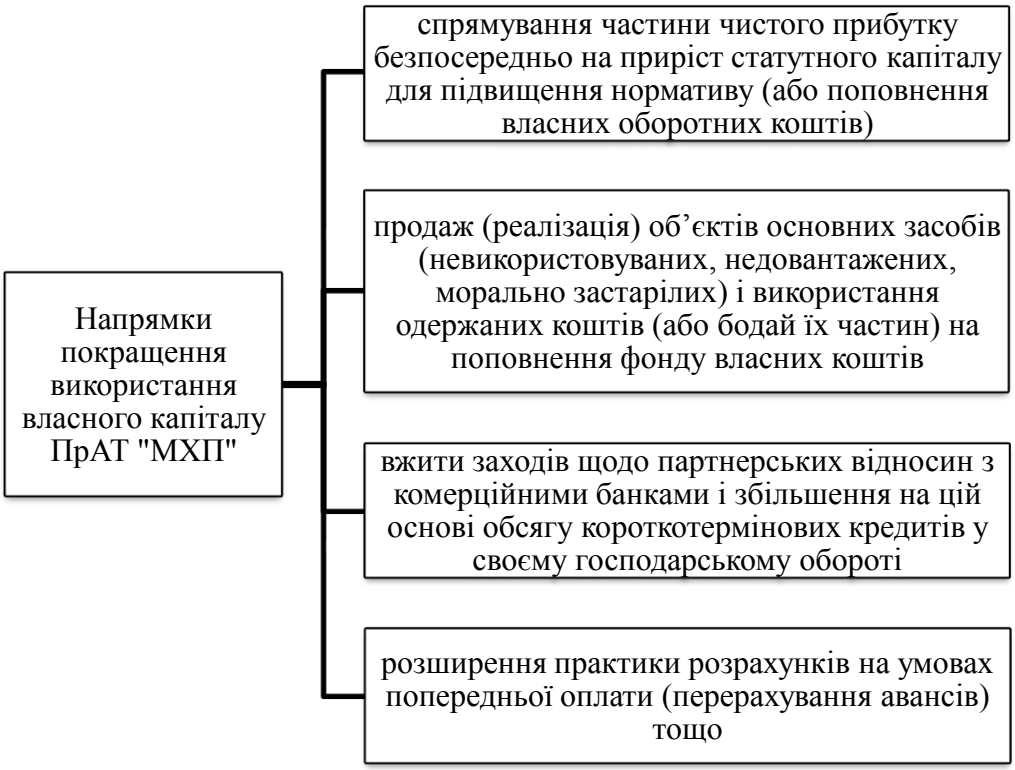

Рис. 3.2. Напрямки покращення використання власного капіталу ПрАТ "МХП"

Так, з метою отримання детальної інформації про додатковий капітал підприємства, можна створити аналітичний субрахунок 426 «Цільовий фонд спеціального призначення», що забезпечить можливість проведення аналізу та здійснення контролю за кожним джерелом додаткового капіталу, отримання поетапної інформації про його рух у складі власного капіталу. Крім того, для щорічних відрахувань з прибутку до рахунку 43 «Резервний капітал» можна розробити шаблон «Типова операціявідрахування», де передбачити відрахування у розмірі 5%. Для визначення прибутку програмою також передбачено здійснення автоматичного розрахунку.

Для відображення розподілу та використання прибутку на ПрАТ "МХП" доцільно використовувати такі рахунки аналітичного обліку (рис.

3.3).

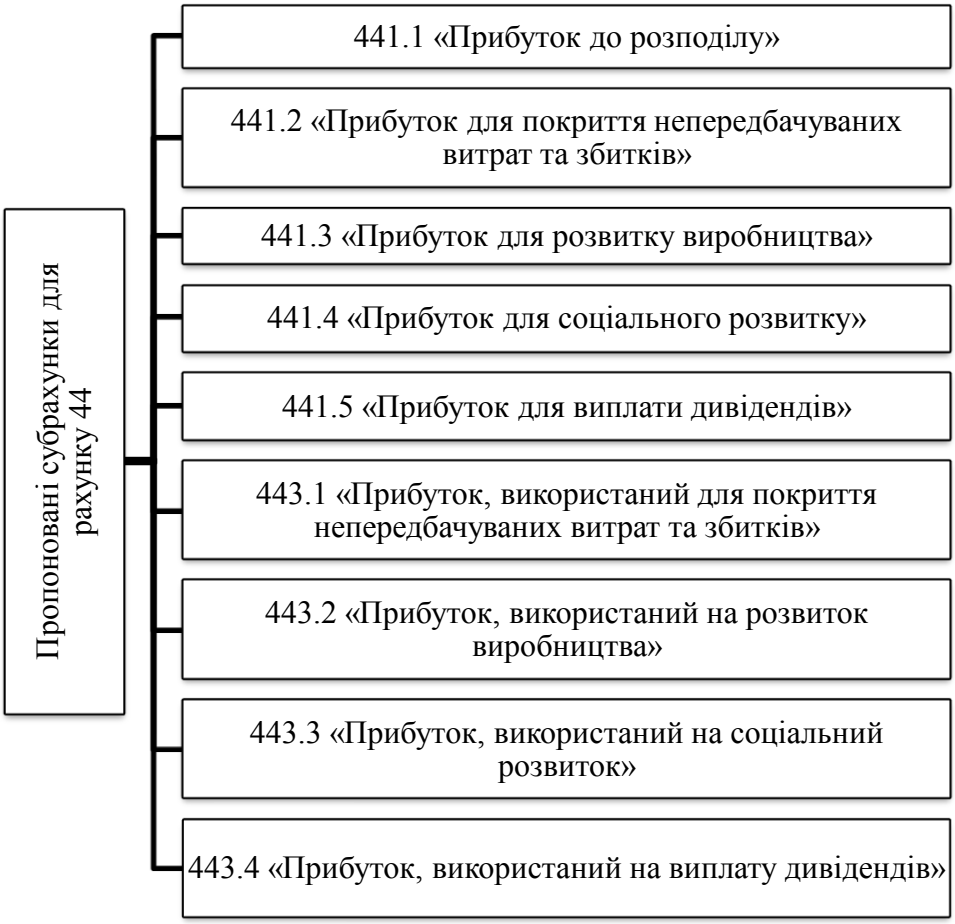

Рис. 3.3. Пропоновані субрахунки для рахунку 44 Нерозподілений прибуток(непокритий збиток) на ПрАТ "МХП"

Для правильної організації обліку нерозподіленого прибутку необхідно розробити облікову політику, що відповідає специфіці діяльності підприємства та стратегії його розвитку. Система повинна, з одного боку, мати можливість розкривати показники на належному рівні аналізу у звітах, а з іншого – враховувати доходи та витрати безпосередньо або через формування фінансових результатів.

Заключним етапом бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності. Звіт про власний капітал відображає інформацію про зміни у складі власного капіталу товариства протягом звітного періоду, і не подається у складі проміжного звіту, а формується у складі річного фінансового звіту. Проте бухгалтери можуть складати такі звіти після закінчення кожного

звітного періоду, якщо необхідно, щоб отримати інформацію про власний капітал.

Таким чином, підприємству необхідно з’ясувати цілі, послідовність та умови збільшення (зменшення) власного капіталу, послідовність формування резервного капіталу, послідовність формування та використання додаткового капіталу, спосіб реінвестування корпоративних прав, послідовність порядок оподаткування операцій, які пов’язані із збільшенням (зменшенням) власного капіталу тощо.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження обліку та оподаткування формування власного капіталу підприємства та розробка напрямків покращення обліку та оподаткування власного капіталу підприємства можемо сформувати наступні висновки.

1. МХП - провідна міжнародна харчова та агротехнологічна компанія. Група зосереджена на розробці та постачанні високоякісних екологічно чистих білків, харчових продуктів та кулінарних рішень, які є безпечними та відповідальними. Група є найбільшим виробником м'яса птиці, кулінарних та м'ясних виробів, а також круп та олії в Україні. Крім того, компанія є одним з лідерів з виробництва м'яса птиці та переробки м'яса на Балканах завдяки своєму підприємству Perutnina Ptuj. Протягом досліджуваного періоду доходи підприємства мали тенденцію до збільшення із рівня в 1911,137 млн. дол. в 2019 році до рівня в 2642,026 млн. дол. в 2022 році. Проте, валовий прибуток незважаючи на зростання в 2021 році на 87,3% до рівня в 744,516 млн. дол. в 2022 році скоротився до рівня в 608,213 млн. дол., або на 18,3%. Упродовж 2020 та 2022 років підприємство зафіксувало збиток в результаті діяльності, що становив -133,06 млн. дол. в 2020 році та -230,937 млн. дол. в 2022 році. Отримання компанією збитку протягом 2020-2022 рр. призвело до отримання негативного рівня рентабельності продажів та рентабельності продукції. Так, рентабельність продукції скоротилася із рівня в -8,62% до -12,12%, а рентабельність продажу із рівня в -6,96% в 2020 році до -8,74% за результатом 2022 року. Власний капітал підприємства протягом досліджуваного періоду збільшився на 15,27% із рівня в 1254,203 млн. дол. до рівня в 1445,697 млн. дол. в 2022 році. Щодо складових власного капіталу найбільший приріст мали такі складові, як нерозподілений прибуток (+30,4%) та резерв (+31,1%). В структурі складових власного капіталу

протягом досліджуваного періоду зросли такі складові, як нерозподілений прибуток (+12,53%) та резерви (+11,18%).

2. власний капітал – це показник, що визначає фінансовий стан підприємства, що відображає ступінь фінансової незалежності та кредитоспроможності підприємства. Власний капітал являє собою сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам, і здатні генерувати доходи. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств визначає власний капітал як залишкову частку в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань.

3. законодавство України, постанови Кабінету Міністрів України, методичні пропозиції Національного банку України, Держфінпослуг та інші нормативно-правові документи чітко визначають правову основу формування власного капіталу. Оскільки власний капітал є невід'ємною частиною пасивів підприємства і відображається у визначенні фінансового стану суб'єкта господарювання, забезпечення управління ним є досить складним і важливим фактором.

4. господарські операції будуть відображені в бухгалтерському обліку ПрАТ «МХП» лише за наявності основних документів. Основні документи та регістри бухгалтерського обліку можуть бути отримані від суб'єкта господарювання лише за умови прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень рішення, передбаченого законом. Посадові особи можуть робити копії документів у присутності відповідного представника, який здійснює їх вилучення. Реєстр документів, що підлягають вилученню, має бути створений у встановленому законодавством порядку. На основні документи, які не мають типових форм, бухгалтерські документи складаються на підприємстві. Загалом, важливою проблемою є відсутність стандартної форми документації для відображення процесу формування та використання прибутку. З точки зору зобов'язань, немає відповідного

основного документа, який би розділяв з точки зору бухгалтерського обліку зобов'язання та заборгованість, які є значущими для управління бізнесом.

5. облік статутного капіталу ведеться на рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал». За кредитом рахунку 40 «зареєстрований (пайовий) капітал» здійснюється відображення зростання зареєстрованого і пайового капіталу, а ще отримання внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом – його скорочення (вилучення). Рахунок 42 «Додатковий капітал» призначений для агрегування інформації про кількість розміщених акцій, проданих за ціною вище номінальної, та інформації про вартість неліквідних активів, які компанія придбала у інших безоплатно, а також інших видів додаткового капіталу. За кредитом рахунку 42 «Додатковий капітал» - збільшення додаткового капіталу, за дебетом - зменшення. Формування додаткового капіталу та зміна масштабів і форми підприємства в основному здійснюється на підставі основних документів, таких як акти приймання-передачі основних засобів, довідка (розрахунок) бухгалтерії, рахунки-фактури, звіти та ін. Рахунок 43 «Резервний капітал» призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. За кредитом рахунку 43 «Резервний капітал» відображається створення резервів, за дебетом – їх використання. Сальдо цього рахунку відображає залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду. Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами та напрямами використання. В бухгалтерському обліку нерозподілений прибуток(непокритий збиток) відображається на рахунку 44. Аналітичний облік на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» здійснюється за напрямами використання нерозподіленого прибутку.

6. кожна компанія повинна самостійно обирати критерії оптимізації структури капіталу. Тому виділимо основні напрямки підвищення ефективності обліку власного капіталу підприємства ПрАТ "МХП":

1) керівники підприємства мають обрати компромісний спосіб фінансування активів;

2) аналізуючи фінансово-майновий стан, необхідно враховувати інтенсивність використання основного капіталу, що є показником ефективності діяльності підприємства;

3) скорочення періоду дебіторської заборгованості та прискорення оборотності капіталу;

4) при виборі облікової політики слід враховувати, що фінансувати підприємство лише за рахунок власного капіталу не завжди вигідно.

7. підприємству необхідно з’ясувати цілі, послідовність та умови збільшення (зменшення) власного капіталу, послідовність формування резервного капіталу, послідовність формування та використання додаткового капіталу, спосіб реінвестування корпоративних прав, послідовність порядок оподаткування операцій, які пов’язані із збільшенням (зменшенням) власного капіталу тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Журнал МНУ ім. В.О. Сухомлинського.* 2015. Вип. 4 URL: http://www.global-national.in.ua/ archive/4-2015/200.pdf.

2. Бобяк А.К. Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу на підприємствах. *Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць.* К : Київський університет, 2011. № 24. С. 368–375. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2011_24/Zb24_49.pdf

3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навч.закладів .8-ме вид., доп. і перероб. Житомир. ПП «Рута», 2009.912 с.

4. Варічева Р.В., Боримська К.П. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку власного капіталу на акціонерних товариствах. *Вісник соціальноекономічних досліджень.* 2011. Вип. 3 (43). URL: https://cutt.ly/QOoDIPx

5. Белова І.М. Теоретичні основи облікової політики. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія Екон.науки. Хмельницький,* ХНУ, 2015-№2, Т.1 (222). С.84-90

6. Вівчар О.Й. Саварин В.М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2009. Вип. 19 (5). С. 146–150.

7. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

8. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text

9. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV зі змінами і доповненнями URL: http://www.zakon4/rada.gov.ua/laws/show/996-14.

10. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI URL: http://www.zakon2/rada.gov.ua.

11. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. навч.пос. Вид.третє, перероб.і доп. К.: ЦНЛ.2004, 531 с.

12. Міжнародний стандарт фінансової звітності №1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07 лютого 2013 р. № 73. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ МФУ від 27 червня 2013 року №635. Міністерство фінансів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text

15. Нестеренко С.С. Порівняльний аспект нормативного регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності. *Ефективна економіка* № 4, 2014 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2962 18

16. Скоробагатова Н.Є. Бухгалтерський облік: навч.посіб.. Київ: КПІ ім.Ігоря Сікорського, вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.

17. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): навч. посіб. К .: Центр навчальної літератури, 2006. 312с

18. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.посіб.. К.:КНЕУ, 2003 554 с.

19. Фінанси підприємств: підручник/А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.: Кер.кол.авт.і наук.ред.,проф. А.М.Поддєрьогін.-8-ме вид., перероб.та допов. К.:КНЕУ, 2013. 520 с.

20. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV/ Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

21. Цюцяк І. Л. Аналіз наукових підходів до трактування категорії «власний капітал». *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.* 2014. № 9. – С. 271-280. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2014_9_42

22. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік II : Навчальний посібник. К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 308 с

23. Штефан Н.М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Конспект лекцій /Н.М. Штефан.-Д.Нац.гірничий університет, 2013. 83 с.

24. https://mhp.com.ua/en/mhp-se/financial-reports

25. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. Вип. 4. С. 950–954.

26. Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко Т.І., Резніченко А.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб.. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

27. Голов С.Ф. Фінансовий облік. К. : Лібра, 2005. 976 с.

28. Городня Т.А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства. *Наук. вісн. НЛТУ України.* 2010. Вип. 18(10). С. 250–253.

29. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди.* 2010. Вип. 15/1. С. 195–201.

30. Іщенко Я.П. Галайда Л.В. Теоретичні основи формування власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 146–148.

31. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету.* 2014. № 6. С. 38–44.

32. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит»: ОНЕУ, 2012. 670 с.

33. Нужна О.А. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету.* 2012. Вип. № 9(33). Ч. 2. С. 498–507.

34. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: учбовий. курс. 2-е вид., перераб. и доп.. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 656 с.

35. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник. К. : КНЕУ, 2008. 536 с.

36. Ксьондз С.М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2014. № 4. Т. 2. С. 131–134. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3702/1/%D0%9A%D0%A1%D0%AC%D0%9E%D0%9D%D0%94%D0%97.pdf.

37. Садовська І.Б., Божидарник Т.В., Нагірник К.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 688 с. URL: http://pidruchniki.com/1652122253238/buhgalterskiy_ oblik_ta_audit.

38. Оспіщева В.І. Фінанси: курс для фінансистів: навчальний посібник. Київ, 2008. 567 с. URL: http://pidruchniki.com/12590605/finansi/osnovi_organizatsiyi_finansiv_pidpriyemstv.

39. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. Організація обліку: навч. посібник. Львів: Магнолія – 2006, 2014. 432 с. URL: http://pidruchniki.com/1953061364600/ buhgalterskiy_oblik_ta_audit.

40. Музиченко Т.О. Організація облікового процесу складових власного капіталу. *Ефективна економіка.* 2015. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=4158.

41. Голубнича Г. Рух капіталів як фактор розвитку облікових систем в умовах глобалізації бізнесу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія : Економіка*. 2010. № 119. С. 4–6.

42. Гриценко О.І. Організація бухгалтерського обліку власного капіталу. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 1(7). С. 225–228

43. Мельник Т.Г., Димніч В.В. Особливості обліку власного капіталу в акціонерних товариствах. *Молодий вчений.* 2018. № 3(55) березень. С. 665–669.

44. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2013. 982 с.

45. Шара Є.Ю., Бідюк О.О., Гуріна Н.В., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік ІІ текст: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 398 с.